МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

ЕРА 18 МАРТ 1965 шу № 33 (4046).

Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

АРАДУВЛА 1923 ШЕРА ДЕНЗ

«Октябрьнефта» НПУ мехкдаьтта промыслай яхье яьннача коллективаша дахьа къахьегаш толамаш дика да. Мехкдаьтта деккхара план тIехкхоачам а еш «Октябрьнефта» НПУ коллективо пленал совгIа хьадаьккха мехкдаьтта массехк бIаь тонни ялараш кубически метраш газ а.

Къахьегаш дика къахьегаш ба нн. Белин, Юсупов, Добровольский, Чубко, кхыбараш.

Сурта тIа: операторий Белин, Юсупов, Добровольский, замерщица нов. Чубко.

И. Пленова сурт.

КОМСОМОЛЬСКИ ОРГАНИЗАЦЕШТА—
ПАРТИЙНИ КУЛГАЛ

Массайолча хана парте тешаме гIонча йолаш хьайоагIа ленински комсомол. Даьхенна вешшача моттигашка хьалхарча мугIарашка уггаш, «парте аьннадий — кхоачашхургда!» яхача дешаш къахьегаш ба вай мехка комсомольцаш. Дукха сийлен гIулакхаш кхоачашдаьд цар доггIа кулгаша. ХIанз советски халкъ чуйнна парте керда Программа кхоачашъеш доалача хана, коммунизм хьалъечун моральни кодекса принципех бахаш а къахьегаш а ба советски кагирхой.

Сийлен гIулакхашца белгалбаьлнаб Нохч-ГIалгIайчен комсомольцаш а. Цар чIоагIа къахьег семилетка ханал хьалха кхоачашъяра. Комсомольски организацеша берригача низ тIаберзабаьб хьалхайка латта декхараш толамца кхоачашде берригаа кагирхой оарцагIбахара, хьамсарча парте, болхлой класса, дерригача советски халкъа революционни къахьегамен традицешца уж хьалкхебара.

ДIадахача алх шера Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша карагIдийннача толамех доккха дакъа дIалоац республика кагирхоша. 26 эзар совгIа кагирхо ва коммунистически къахьегама цIи яккхара къовсам лоаттабеш, хIаьта 6 эзар совгIа саг ва сийлен цIи лелаеш а ва. Дукхача кагирхоша хIанз къахьег 1966 шера чотах. Хьинаре къахьегаш ба комсомольцаш Еррига-российски ударни гIишло йолча Грозненски химически комбинате, Вознесенск—Грозный газопровод юллача, Карабулакски газобензинови завод, парафини аракецаргдола нефтемаслозавода цеха шоллагIа аргIа, крекинг-завода № 21-1 установкаш хьалъеча, ишта кхы дукхача а предприятешка.

Доккхий толамаш доах юрташкарча кагирхоша а. Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхозера хьажкIаш кхеча звеньевойс Матаев Берса дIадахача шера 200 гектарал хIараче тIара 54,6 центнер фуалъаьха хьажкIаш чуийцай. ХьажкIаш кхею вокха говзанча ва Наьсарен районерча «Октября 40 шу» яхача совхозера звеньевой Даурбеков Яхьья. Шаьла районерча «Джалка» совхозерча шекара свекла лелаеча комсомольско-кагирхой звенона корте латт Муслиева Тамара. Цун звенос хIара гектара тIара дIадахача шера 417 центнер шекара свекла чуийцай. Звеноца болх беш бола дукхагIбола мехкарий комсомоле ба.

Сунженски районерча «Победа» яхача колхозерча комсомольско-кагирхой шурий-товарни ферма коллектива социалистически яхье хьалхара моттиг лаьккхар районе дIадахача шера.

Комсомольцаша тIагIертта къовсам лоаттабу кердадар хьалхацара, бахьа юкъера кхоачамбоацараш дIадаккхара.

Цу тайпара толамаш дахара керттера бахьан да юкъьанцарча комсомольски организацеша шоай болх дика вIаштIехьбаккхар. Партийни организацеша кхетамца кулгалдар бахьан долаш царна карагIдела хьалхашка латта деккхараш кхоачашдара кагирхой оарцагIбаха.

Грозненски химически комбината партийни организаце хаьм терко ю комсомольски организаце болх тоабара. Кхетамца новкъостал ду керттера долчунна низ тIаберзабара, производства кхоачамбоацараш дIадахара. Комбинате цкъа хала хьал эттар синтетически этилови спирт доаккхача шоллагIча аргIан цехаш проектни мощноста тIакхоачаяра. Из бахьан долаш план кхоачашъяцар комбинато. Хьалха хиндача опыто хьахьокхар цехашка бизза болх байтара бIарча шу эшилга. Бакъда, комсомольцаша из ха лоацъе лаьрхIар. Масса цехашка комсомольски собранеш чакхъяьлар. Комсомола комитета тIахьехам барах ставокаш тIа болх бе эттар хьалхагIа токараш, слесараш, фрезировщикаш хинна хIана аппаратчикаш бола нах. Цеховой комсомольски организацеша кагирхошта тайп-тайпара гонзалаш Iомаенга вIаштIехьдаьккхар. 16 эзар сома мах а пайда а луш балла юкъейихьар 80 рационализаторски предложени. Цу дерригнеша дIадахача шера июль бетта проектни мощностага кхоачайир спирт доаккхача цехий шоллагIа аргIа, хIаьта комбинато план толаме кхоачаш а яь планал совгIа бIаьш тоннаш спирт делар мехка.

Комбинате кагирхой хьалкхабу болхлой класса революционни традицешца. ЧIоагIа терко ю производства эстетика лаккхъара а.

Кагирхошта кхетам балара гIулакх дика вIаштIехьдаьккхад Наурски района «Советская Россия» яхача комсаш лелаеча совхоза комсомольски организаце. Идеологически болх дика барал совгIа партийни организаце кулгалца хьинаре дакъа лоаш ю производствера кхоачамбоацараш дIадахара.

Цу тайппара комсомольски организацей болх тоабара кхаддаш терко еш, царна кхетамца кулгалдеш дукха партийни организацеш я. Бакъда, цхьайолча моттигашка чIоагIа ледара латт из гIулакх. Юкъьанцарча партийни организацеша тесса леладу комсомольски организацешта кулгалдерга. Цу хьакъехьа кхоачамбоацараш да Наьсарен, Шаьла, Шелковской, ишта кхыйолча а районий цхьайолча юкъьанцарча партийни организацешка. Цхьанцанаьха юкъьанцарча партийни организацей секретараш вIаьла хилац комсомольски организацей собранешка. Из гIулакх вIахла ла метаргдац. ХIара партийни организаце кулгалко дагадоагIаш хила веза комсомола низ лерттIа партийни кулгаддарца заттаита. ХIара денна терко е еза комсомольски организацей болх тоабара. Комсомола низ кхетамца тIаберзабе беза керттера декхараш кхоачашдара.

Комсомольски организацешта хIана хьалхашка латтачарех керттера декхар да семилетка тIеххьарча шера цхьаккха тIехьаюсаш предприяти хургйоацаш болх вIаштIехьбаккхар. Цахаддаш къовсам лоаттабе беза аракецача продукце дикал лаккхъара. Тоабе беза «комсомольски прожекторий» болх. Юртбоахаме къахьегаш бола кагирхой декхарийла ба лаьтта пеладара культура лаккхъе, хьайбай боахаме толамаш соцдаха, юртбоахама техниках, минеральни удобренех, хин деккача лаьттаех бизза пайда эца. Кагирхой дукхагIа хилийта беза фермашка, бригадашка. Цахаддаш терко е еза керда саг хьалкхевара. Шерра боаржабе беза коммунистически къахьегам.

Семилетка тIеххьарча шера Iалаьмате доккхий декхараш латт республика комсомола хьалхашка. Уж толамца кхоачамде торо хургья, нагахьа сайна партийни организацеша комсомольски организацешта лерттIа кулгалдойя.

Комсомола партийни кулгалдар—из Iалаьмате бокхача лоархIаме болх ба. ХIара денна терко е еза цун.

ГрозНИИ хьинаре къахьегаш ба Шкарупа Лидам Ильина Валентинаи. Уж болх беш ба парафина лабораторе. Дукха ха йоаццаш института болхлочо Правинькая Татьяна Ивановнас кулгал а деш хьалй парафинах йола керда продукт. Из еча къастта дика къахьийтар Лидаси Валентинаси.

ХIанз керда балхаш кхоачашдеш ба уж. Масала, Лидас кийчъеш я микрофотографировани образецаш, хIаьта, Валентина микроструктурага а хьежаш суртош доалаш я.

Сурта тIа: лаборатора болх беш ба Шкарупа Лидам Ильина Валентинаи.

К. Недори сурт.

1965 ШЕРА 14 МАРТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР РАЙОНИЙ, ГОРОДИЙ, ЮРТИЙ, ПОСЕЛКАЙ КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ СОВЕТАШКА ДАЬЧА ХОРЖАМИЙ ИТОГИЙ ХЬАКЪЕХЬАРА
ХОАМ

Районийи городской къахьегамхой депутатий Советий исполнительни комитеташкара Нохч - ГIалгIай АССР районни, городской, юртий, поселкай къахьегамхой депутатий Советашка хоржамаш деш кхадж тесара результатий хьакъехьара дагнеш кхаьчай Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумага.

Депутаташ хержаб 12 района, город Грозне 4 района, 3 города, 160 юрта, 4 поселка къахьегамхой депутатий Советашка.

Хоржамаш долча хана кхадж тесача дакъа лоацаш хилар: берригача харжархоех районий Советашка 100 процент, городий Советашка 99,99 проц., город Грозне районий Советашка 99,99 проц., юртий Советашка 100 проц., поселкай Советашка 100 проц.

Коммунистийи парте боацарийи халкъа блока кандидаташта тIехьа кхадж тессар: кхадж тоссача дакъа лоацаш хиннача харжархоех районий Советашка 99,51 процент, городий Советашка 99,29 проц., город Грозне районий Советашка 99,26 проц., юртий Советашка 99,64 проц., поселкай Советашка 99,14 процент.

Нийса доацаш лаьрхIа бюллетенаш 457 хилар.

Цу тайппара цхьа кIезига мара боацараш дIабаьнначул тIехьагIа, берригаш хIана бац аьнна болча харжархоша дакъа лаьцар хоржамашка, массана раьза а хинна кхадж тессар коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташта тIехьа.

Нохч - ГIалгIай АССР моттигерча Советашка хержа берригa депутаташ 8271 саг ва. Депутатех я 3627 кхалсаг, е 43,8 процент; КПСС членаши членалла кандидаташ болаш 3072 саг, е 37,1 проц.; парте боацараш 5199 саг, е 62,9 проц.; производствера болхлой, колхозхой 5002 саг, е 60,5 проц.; хьалхара хержача депутатех воацаш 4772 саг (57,7 проц.) хержав Советашка.

Юртий Советашка деча хоржамий йиъ хоржама округе кандидаташта тIехьа дукхагIчар кхадж ца а тоссаш, уж депутаталла ца хоржаш биссар. Ачхой - Мартана района Совета хоржамаш деча цхьан хоржама округе депутат хоржаш дагь [illegible] нийса доацаш лаьрхIад.

Цу еррига округашка «Нохч-ГIалгIай АССР районий, городий, поселкай, аулий, станицай, юртий къахьегамхой депутатий Советашка деча хоржамий хьакъехьарча положенега» [illegible] керда хоржамаш хургда.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиум.

А. А. ГРОМЫКО АНГЛЕ ВАХАР

16 марта Москвера визитаца Англе вахар СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр А. А. Громыко. Из Лондоне вахар Великобритане кхыча мехкашцарча гIулакхий министра вийха.

(ТАСС).

БОКЪОНЦА КХОАЧАШДЕ КЕПА ЙОАЗОНО ЯХАР

Советски сага бераате новкъост а хиина дIаоттад вай халкъа кепа йоазув. Цо пропаганда ю марксизма-ленинизма идешта, ленински парте политикана, дагалатта сийлаха-доккха гIулакх кхоачашдара — коммунистически общества хьалъяра оарцагIдоах къахьегамхой творчески хьинар.

Пресса тоаеш организахара, кепа йоазох пайда баккха, газеташ тIеи журналаш тIеи яздаьраша нийсса дола гIулакх леладдара еш йола йоазо Коммунистически парте, цун Центральни Комитета хаддаца терко еш дола гIулакх а хинна дIаоттад. РКП(б) VIII-ча съезда «Партийни советски кепа йоазонах» йолча резолюце тIа оттайир кепа йоазон тIа арадувлараш кхоачашдарах йола принципиальни лоархIаме положени: «Кепа йоазон тIа буцца нах е учреждени декхарийла я шоай гIуланхех лаьца дувцача газета тIа лоацача хана [illegible] дувцар хара хилар. гIулакхаца дIахьокхаш опровержени язъе е кхоачамбоацарашкх гIалаташи дIадахад аьнна яде».

Кепа йоазон тIа арадаьннар ший ханнахьа а гIулакхаца а теркалдар вайцига партийни пачхахьлакхенан вахара норма а хинна дIаоттад. Кепа йоазон дешах бокъонца пайда болаш хилар—из я ленински традици, вай прессе бера балха принцип.

КПСС XX-чеи XXII-чеи съездий решенеш тIа белгалъдаьккхад коммунизм хьалъеча къахьегамхой творчески инициатива Iалаьмате бокхха лоархIам болаш хилар, критикен самокритикен дIахо а дегIайоалахиза ярг ца хилар. Цунца дувзаденна чIоагIа отт кепа йоазон тIа арадаьннарех боала пайда лаккхбара декхар.

Даьча цу е воах хоамех лаьца чакхдоахача тайп-тайпарча организационни гIулакхех лаьтта Iаьц кепа йоазош тIа арадаьнначох хьадоала беркат. Къаьстта бокха лоархIам болаш я газет е журнал дешаш болча дукхача наха шийна тайп-тайпарча жанрашца публицистика хIара денна ю воздействи сайна йола кепа йоазонах доалача беркатах форма а.

Вай кепа йоазув майрра кердачун, прогрессивни долчун оагIонтахьа хилара, дикагIа йола опыт массанега дIакхоачайтам хилара тешал деш дола дукха масалаш доаладе йиш я. ХIара денна газеташи журналаши дувца кердадар, толамагIар практикана юкъедоаладарах — из да эггара хьалха вай кепа йоазонах доалаш дола беркат.

Общественноста новкъосталца, болхлойи [illegible] корреспонденташа, партийно-пачхахьалкхен тIахьожама активисташа, газеташи журналаши дешаш барана хIара денна дакъа а лоацаш газетана шоай оагIонаш тIа уттам халкъа боахама боккхий проблемаш, гуча а доах лIадаха новкъостал а ду боахами культурен хьалъечара кхоачамбоацараш. Кепа йоазоно хIана тох дог ца лазаш а бехктохам ца хеташ а болча бахлоашта, брак ераша, додыраша, шоаш мэбарра гучабоах бюрократаша кулга цIена болца нахи.

Укх тIеххьарча хана партийни органаш, газетийи журналийи редакцеш дукхагIа терко е яьнний кепа тохаш йолча материалий идейно-политически боарам, парех доала беркат лаккхдара. Масала, «Радянське Подилля» яхача хмельницки газето араьккхар «Жентень» яхача колхоза хьайбаша Iа доаккхилга вIаштIехьлоаккхаш лаьца гIулакха юкъе доккхий кхоачамбоацараш хилараш ира яьль корреспонденци. Колхоза председатела нов. Варилюка бехках, партийни организаци ца хьажарах доакъар хоал лоацаш дIавахийтад, доаркашта болх бе хьалаш хиннадац. Корреспонденци йийцар Украина КП Хмельницки обкома бюро: колхоза председатели парте Деражнянски района секретари тIа а волаш. Фермашка порядок йоаца гIулакхаш лелаьча наха цIенхаштта бехк баьб. Газето хьача хоамашца дувзаденна чакхдаьхача практически гIулакхашна новкъостал дир колхозера хьал тоаде.

Цо хьахьокх мел йоккха результаташ яла йиш йолаш хIана да лоархIамерча гIулакхах лаьцца кепа йоазоно еш йола выступлени, нагахьа сайна из ма йоаггIара партийни оагIонтахьара хьаллаьцача. Цхьабакъда, дукха газеташ гаьна латт хIанз а шоай йолча торонех пайда эцара. Вай балха цу е воах участкерча кхоачамбоацарех газето баь хоам тIаьще байна дIабоалаш а нийсу. «Строительни газето» цкъа гIоттадь ца Iеш, дукхаза гIеттадаьд цементни заводашка дом дувцаш йола устройсташ юкъейоалаяра хьакъерча волокитах дола дош, из йоккха проблема къоастаелга бе-башха ца хеташ болча цхьайолча предприятейи совнархозийи кулгалхошта критика яьй. Цхьабакъда, гIулакх шу делчара меттахьа даьннадац. Кепа йоазон тIа арадьнна из «хIана йоагIа ца дайча санна бакъа СССР СНХ гIишлош еча материалий отдела, гIишлош еча материалий промышленноста Госкомитета цементни промышленноста Управлене, Главгазоочистка кулгалхой.

Быта служба предприятеша болх во беш хиларах дола письмош критически корреспонденцеш «Совет Узбекистони», «Правда Востока» яхача республикански «Ташкентская правда» яхача областной узбекий газеташа арайоахха хьалхара шу даь. Дукхьал шин бетта «Правда Востока» яхача газетага кхьачар балача вала бытовой гIулакх во деш хиларах йола 316 жалоба. Быта службала раьза боацаш газет дешараша яздаь письмош нийга а долаш, газето араьккхар Узгалбыта начальника нов. Барабама-доккхалаш дувца интервью. Цу тIа цхьа йош а аьнндацар къахьегамхой жалобаш цу ведомствас теркал еш теркал ца еш хилара хьакъе, цу тIа доалаш дацар, масала, баракаш тоадара деш дола гIулакх республике укх тIеххьарча шин шера 33 процент лох хIана деннад.

Бюрократически лаьха уйла йолаш кепа йоазоно деш дола хоамаш теркал ца деш йола меттиг бита тIехйоала декхарийла яц партийни органаш, газетий редакцеш. Шоаш буцаш кепа йоазон тIа арадьнначох бехказа боала, формальне жоп луш бола кулгалхой хIанз а ба вай. Масала «Туркменская искра» яхача газетага хьачар кепа йоазон тIа араьннача критически корреспонденце хьакъе Ташаузски боамби цIенбеча завода директора нов. Лебединске дайта жоп. Цо яздора, боамбе заводах лаьца статья тIа дувцар техника диза бань а хилар, дерригаа кхоачамбоацараш дIадахара «дерсдолаш хьадда гIулакхаш белгала а даьлар», яхаш. Вехказа вала аздаь къьхат дар из. ГIулакх мишта дар аьлча, из къьхат директора хадеча хана Ташаузски заготовительни пункташна боамби-бедал йоххалуш латтар.

В. И. Ленина кепа йоазон болхлошка аьхад «дешаех лаьца сейлен дар ма дуьца». Кепа йоазон тIа арадьначун лоархIам, цун мах кIезига лохбац цу тIа гIалаташ, нийса йоаца фактаи хиларо, сов шердаь дуццаро. КПСС ЦК октябрьски ноябрьски Пленумий решенеех къьстта ла йиш йоацаш да кепа йоазон оагIонаш тIа даьсса дешаш хилар, поли[illegible] оарьелга. Бакъда, хIанз а журналисташа юкъе болаш ба доккхийча алапашца даь «кертайоазош», яьсса статьеш, фуннагIа хIамах йола пардляи гIар езараш.

Тамаше дений «Рабочий край» яха газет дешараша облестерча дукхача предприятешка гIулакх мишта латт центральни кепа йоазон тIара мара ца хоии хилар. Масала Самойлова цIерахча Ивановски хлопчатобумажни комбинатера складаш дIа ца додача бIаьш эзараш метраш хулача штапелахи кIадахи хьалйиза я. ХIаьта моттигерча газето комбинат хестеш «кIантий ба самойловцаш» яхаш.

Советски кепа йоазув декхарийла да гIулакхацен творчески инициативацен Коммунистически партена новкъостал де цо ший генеральни лини практически чакхдоаккхача. Дукхьал цу наькъо дIадех дIахо йолача хана газетийи журналийи юкъара боарам, кепа йоазонах доала беркат лакхделга.

Из декхар кепа йоазон болхлошка кхоачаш а дергда, кхачаш а ду партийни организацеша хьал а лоацаш. Партийни органаш декхарийла я кепа йоазон тIа арадьнначунца принципиальни гIулакх леладдара хьокхаш цела, цу гIулакха тIехь формализм лелерашцара лоаттабу къовсам лакхбе. Критика Iотелараша, волокита лелараша, бехказа бала къахатаиш лаеарашта кепа йоазон хоамаш ца лоархIараша цIенхаштта тIаIазар де дела.

Газет общественни трибуна я. Цу тIа гIулакхаца, нийса арадьнна «хIара выступлени — е дикагIа йолча опытах дола дувцар из дале а, е кхоачамбоацараша ю критика из яле а—меттахьа тохаш, шие кхача лаьрхIача дIакхоачаш, хьадда йола результаташ йоаласш хила еза.

(1965 шера 13 марта арадаьннача «Правда» передовая).

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Туркменски ССР юрта боахам, промышленность, Iилма дегIадоаладеча доккхий хIамаш карагIдулларах СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1965 шера 16 мартерча ший Указаца Социалистически Къахьегама Турпал яха цIи еннай Туркменски ССР юрта боахама, промышленноста, Iилма 12 болхлочоа.

Туркменски ССР халкъа боахам, Iилма, культура дегIайоалаеча толамаш дахарах СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1965 шера 16 мартерча Указаца СССР орденаши медалаши елар Туркменски ССР юрта боахаме, промышленносте, транспорте гIишлош еча, товгова хьалха латтарех, Iилмаи культураи болхлоех волча 1988 сага.

Ленина орден еннай 78 сага, Къахьегама Цеча Байрахха орден—260, «Сийлен знак» яха орден — 450, «Денале къахьегамах» яха медаль—640, «Белгалваьнна къахьегамах» яха медаль — 560 сага.

Указаш кепа тох «СССР Лакхехьарча Совета Ведомосташ» тIа.

Планал совгIа шура

ДIадахача шера хьайбашта керттIа гIулакх дацар Наьсарен района «Октября 40 шу» яхача совхоза. [illegible] кхаьарга хьенна керо дахана шура я. Цулуха совхоза цхьанна а фермна кхоачамбоацар сахка пачхаьалхенга шура йоллара план.

Кхоча тайгара да совхозера гIулакхаш укх шера. Дика кхайбаш а лерттIа гIулакх деш а леладу хьайбаш. Цулуха дIадахача шерарчул дикка дукхагIа йоакх шура. 1964 шера хьалхарча шин бетта яьккхачул 51 тонн тIаьххийттай из укх шера. Март бетта 4-ча дийнахьа кхоачашьяь пачхаьалхенга шура йоккхара план, хIаьта хIанзалехьа планал совгIа ехкар 50 тонн гаргга шура я.

ХIара кхаабача Iатта лаьрхIача 480 килограмм шура яьннай [illegible] февраль шин бетта совхоза дикагIйолча доарна Даурбекова Шарипата. Цунна тIаьхьуш йоагIа шы кхаабача доарах хIара Iаттагара 396 килограмм яьккха Мусликова Мо[illegible] я.

Ишта къахьегаш ба совхоза доярки.

С. САЛМУРЗАЕВ.

БIАЬСТИ ЯЬННАЙ, КИЙЧЛЕ, МЕХАНИЗАТОР!
ТОЛАМЕ ЧАКХДОАХАРГДА КХАШКАРА БАЛХАШ

Кастта дIадехалургда бIаьстан балхаш. ХIара механизатора дагардар да шишше кхашка хьалхагIа аравалар. Цудухьа хул механизаторах дийнахьа сарралца культстанашка укхала дIаоттаьв латтача тракторашка, сеялкашка, нохарашка кхы цIаьхха а хьежаш, ца хови диса кхоачамбоацараш лехаш, уж дIадоахаш.

Дика тоаьй механизатораш чуIергбола культстанаш. Ройтара агитаци кийчъеш, дикагIа дола книжкаш хержаш ба хIанз кхачка ухаргбола агитатораш. Укх шера шоай боахама экономика белгга лакхъе лаьрхIад «Экажевский» совхоза болхлоша.

Укх денашка болхлой семинар хилар совхозе. Дукха бар дакъа лоацараш: механизатораш, учетчикаш, прицепщикаш, бригадираш, агрономаш, кхыбараш. Къахьегамхошта шоай декхараш дIадовзийташ а баьча балхах царна дIадала доагIар дувцаш а къамаьлаш дир совхоза кулгалхоша, специалисташа лекцеш йийшар. Совхоза директора нов. Цечоева йийшар «Ялташ кхедара технологех» лаьца лекци, партбюро секретара нов. Алботачиева—коартолаш дIаерах а уж кхеарах а дийцар. Механизатораша а болхлошта а вIаший техарах лаьца дийцар керттерча бухгалтера нов. Татриева. Дика пайда баьлар семинарах совхоза болхлошта.

Семилетка укх тIеххьарча шера совхозе хьуныьанаш дика хургдола белгаленаш хIаиззехьа а гуш я. Дика хьалтIадоалараш латт оаха гурахьа 2520 гектар тудача лаьтта дIадийна кIан мукхи. Дукха ха боацаш самолеташ азотни удобренеш тайсар оаха цу кхай тIа. ХIанз гербицидаш Iалашъе доьннад тхо, хIа аьнна оасар хьалтIадоаллашехьа а цуна духьала отта йиш хургйолаш. Химически оасар дар чIоагIа пайдане долга гучадьннад тхона. Укх шера дикагIа Iунаш дерга механизатораша ка болча [illegible] зеньевошта дIадийкъад уж. ХIаьта хIара гектара тIара 18 центнер ка бола ялтаи чуа лаьрхIад боахане.

Дукха лаьтта дIалацаргда хьажкIама а. 1700 гектара тIа хIае лаьрхIай уж. ДIаде эша фу деррига Iаланадаь а дIадуча боараша дIакхоачадаь а даьннад. Ишта кийча я кхашка тоесара эша минеральни удобренеш а. ХIара гектара тIа 1,5 центнер азотни, 2—3 центнер фосфорни, 1—1,5 центнер калийни удобренеш тоесаргья боахане. ДикагIа болча звеньевоиша Итазов Берса, Муцольгов Iаьлабика, Албогачиев АртагIа хIара гектара тIара 60—70 центнер фуалъаьха хьажкIаш чуэа лерхI.

Коартолаш кхеара специализаци еш я «Экажевский» совхоз. ДIадахача шере хьаьекхад из гIулакх майрра дIадоладе метаргдолга. Укх шера коартолаш дIаюргья 850 гектара тIа, соакхарчул 100 гектар совгIа. Из деррига а лаьтта гурахье а дика аьхад, шурдаьнна кхо диалад. ХIара гектара тIа 10 тонн а кхоачийташ укх моттигера удобренеш. ХIаьта цхьайолча моттигашка 15—20 тонн кхо диалад хIара гектара тIа. Минеральни удобренеш а еттаца тоалир шурдаьнна кхо.

Механизатораша хови да ишта дика хьаьндаьча лаьтто дика хьувкъам лургбола. Цудухьа 120—150 центнер коартолаш чуэца лерхI хIар хIара гектара тIара.

Бакъда, хIанззехьа а оарцагIа вала везаш да кхьа хIама. Коартолаш чуэца комбайн яц совхозе. Хаьнахьа Iалашъе еза, уж тоьаш йоаца комбайнаш. Цу дакъе совхоза новкъостал де декхарийла я «Сельхозтехника» объединени.

М. ЭЖИЕВ.

«Экажевский» совхоза плановик.

ИШТТА БОЛХ БУ КХАЛНАЬХА СОВЕТАША

ДУБОВСКОЙ станицерча кхалнаьха советс гӀуллакхаш вӀаштӀехьа ца доалаш дукха ха яккхаф: кхалнаьха совет хӀама деш яцар, цуй членаша цхьаккха болх бацар. ТӀаккха, юххера а, дӀалхача гулахьа уккхза кхалнаьха совета председателалла хержар массанена а дукха езаш йола, моттигерча школа хьехархо Полина Петровна Левченко. Ше болх дӀаболабьача хьалхарча денношкахь а цуьнан инициатива гайтар цо, кхалнаьха совета берригача членийн болх тоабе вӀаштӀехьдаьккхар цуо.

Берттерчунгара дӀаболабир болх — станице бахача кхалнаха юкъе беча кхетама балхагара. Цу тӀа а, тайп-тайпарча форме лелабе а баьлар цо. Кхалнаха лекцеш еешцен беседаш яцен кхоачамбеш Iацар.

...«Коммунизмага бода некъ» аха кхалнаьха цӀенкъа бийцаргья дукха ха йоалцаш оттаь сайре. Из кхетаьлр вай мехка халкъий доттагӀала. Эттара хьалха дӀайолаьча сайрене дакъа лоацаш бар огородни бригаде къахьеташ бола кхалнах. Дукхача кьамех бола кхалнах ба цуй членаш. Сайрене баьхкар эрсий, нохчий, гӀумкий, аварций, гӀалгӀай кхалнах. Уж гулабелар хоза кийчъяьча культура ЦӀен фойе. Гобаьккха — аназаш, лоххаш музыка.

Кхалнаьха совета членаша А. Пономаревас, Т. Панковас, Н. Петровас безаме накъа а рӀзе тӀаш сайрене баьхна кхалнах. Дукха ба уж мебӀача нахаца цхьана, хоза кийчбенна.

Сайре хьаехх кхалнаьха совета председатела П. П. Левченкос. Цо дуц вай мехка халкъий доттагӀалах, моттигерча вахарера масалаш кхуьул, цо дуц колхозе болх дика бечарех, берашта хьехам теларех, дики библиотекера книжкаш дешарех.

Цу тайпара сайре йир кхалнаьха совета кхаш лелаеччен консам лелаеччен бригадашкарча кхалнаха а.

Кхы кӀезига дац цу кхалнаьха совето дь сакъердамен пайдаен гӀуллакхаш. Цар инициативах дӀадолладаь за керда бер дарах тела свидетельстваш чӀоагӀа деадаь юртарча культура ЦӀагӀа дӀателлиата. Цу тайпарча гӀуллакхех крестинаш оал уккхаза. ЦӀенхаштта ю царна кийчо. Масала, дукха ха йоалцаш къонача пхе маран пхе сесаган лайра керда даьча шоай берашта культура ЦӀагӀа общественни кристинаш елга. Вить мари йить сесаги эрсий бар, хӀаьта нхелагӀа бараш — нохчий МагомадентӀаь.

Из ди деадеш культура ЦӀагӀа баьхкар кхалнаьха совета членаш, юрта Совета членаш, моттигерча колхоза партиомен правлинен членаш. Берий свидетельстваш деьна дӀалуш вар юрта Совета председатель Д. Д. Шелкин. Гулбенцарана ловцаш доалар даьшта, вай мехка дика гражданаш хургболаш цар шоай бераш кхиахедар лоиш.

Дукха хӀама даьд кхалнаьха совета членаша кхы тайпа керда гӀуллакхаш вахара юкъедоалахара а. Станицерча клубе вӀашагӀа а еххаш чакхйоах кагирхой кхийна баьнна ди деадара, 16 шу даьнабарашта паспорт далар деадара хетаь сайренаш. Советски Эскаре гӀулакх де бола кагийнах накъа бах, сагӀ йоалаяйнгар комсомольски хьесапе деаду.

Кхалнаха чӀоагӀа сакъердамен пайданен доза кхы нхьаьхка гӀулакх а дир Дубовской кхалнаьха совета членаша. Цар вӀаштӀехьдаьккхар «правительства член» яхача кинокартинага нхьаьна хьожилген из дуцалген. Наха чӀоагӀа дикъа а лоацаш, сакъердаме чакхдаьлар къаьаьлаш.

ЧЕРВЛЕННИ станицерча кхалнаьха совета керте латт наькъа участкера къона болхло В. Я. Алешечкина. Цо болх беш даьккхача укх ах шера станицерча кхалнаха юкъе дукха кхетама болх а баьб, сакъердаме мероприятеш чакх а яьхай. Ераш а царех цхьайраш. Совета культурно-массови сектора членаша кхалнах, къахьегача ветеранаш, безбара хетаь сайренаш кийчье лаьрхӀар. ЧӀоагӀа сакъердаме а дика а кийчъяьр сайре. Хоетабеш бар моттигерча школа хьехнара, 34 шера уккхаш болх баь хьехархо О. Д. Коваль, винзаводе болх беш хинна, хӀанх пенсионерашӀ бола А. Т. Петухова, Д. П. Зимина, А. Н. Свиткина. Цу сайрене хоеттабеш хиннача берригача кхалнаха. Сийлен грамоташ маьхера совгӀаташ делар, партийни организаце баркал аьлар царна дукхача шерашка цӀена къахьегарах.

Кхалнаьха совето кийча а яь хьахьоттайир фотовитрина: «Червленни станицера дикагӀа бола кхалнах-къахьеганхой». Ший да цуй дикха пенацара кепа йоазув а. Кхалнаьха совета членаша аралец смении кхо гамет: «Работница» — червленски винзаводе, «Советски кхассаг» — культура ЦӀагӀен моттигерча пищекомбинатен.

Червленски кхалнаьха совета членаша порядок оттайир моттигерча культура ЦӀагӀа берий кинофильмаш хьукххача, цу гӀуллакха активистайи кхалнаьха совета членийн дежурство оттайир. Дешархой Iан каникулаш йолча хана активистаьца, кинофикацо болхлоцца цхьана, дешархоша кинофестиваль оттаелла вӀаштӀехьдаьккхар. Кхы цхьаьхка а сакъердамен пайдаен мероприяти чакхъяьккхар кхалнаьха совета членаша: моттигерча школа хьехархой коллективе баьхкар уж дешархошта цӀагӀен къахьегамен кхетам йадара деша кхетадаьтча-йоашошта педагогически консультацеш вӀашагӀйоза аьна предложени а яхьаш. Активистай предложени тӀаийцар, хӀаьта уж тайпара консультацеш а вӀашагӀйохий я.

Къахьегача кхалнаха юкъе масса тайпара а чулоацам болаш кхетама болх бу Дубовской Червленни станицай кхалнаьха советаша.

Е. ФАРНИЕВА,
КПСС Шалковской райкома секретарь.

Къахьегамя дикача толамашца чакхйоаккхаш латт хьалхара квартал «Грозпромстрой» треста СМУ-4 дуккхача участкай коллективаша. Къахьегамя дика хьахьегаш я Цадаева ЯрагӀе кулгалду № 1 йолча участка коллектив.

Хьалхарча шин бетта гӀишлош хьаьвра план 120 процент кхоачашъяьй участка болхлоша. ХӀанз цар хьалдеш да 80 квартира хула цӀа. Планах из хьалдаь даккха деза дар сентябрь бутт бовлехьа, хӀаьта коллективо доаш денндал август бовлехьа из хьалдаь даккха. Ханал хьалха хьалдеттад цӀа Хахниев Шамсудина кулгалдечу каменщикий бригадо. Иштта дика къахьегаш я н. н. Сурцева, Сумелиде кулгалду штукатурий бригадаш.

Квартала план 125 процент кхоачашъе лерӀ гӀишлоххоша. Цу даьккъ къаьстта дика къахьегаш ба плотникаш н. н. Моисеев, Тереков, Ломако, Исмаилов, кхыбараш.

Сурта тӀа: (аьрдехьара аьттехьа) бригадир А. И. Моисеев, плотникаш А. И. Тереков, Н. Л. Ломако, С. Н. Исмаилов, Н. Ф. Сорокин.

И. ПЛИЕВА сурт.

Юха а вӀашагӀкхийтар ши доттагӀа

ЦКЪАЯ вӀалла хьона дага доалаш вӀашагӀкхет вахаре къоаставаь лийнна ши новкъост. ЧӀоагӀа безаме хул цар къамаьл, дукха хул дагадоха а дуцца а. Халача, денал эшача хана тоссаденна доттагӀал доаш вӀашш ца гуш дукха ха аларах.

...1938 шу. Республика тхьо шу дивар деаде кийчлуш я Нохч-ГӀалгӀайче. Цу ден сийна парте обкомен республика Министрий Советен социамах граждански тӀом лаьттача шерашка Г. К. Орджоникидзе лийннача наькъа гӀолла поход яр тӀадилхар капитан А. А. Дьяконов керте латтача Грозненски гарнизона цхьан отряда. Гроаера баьнна лоамашка гӀолла Тбилисе баха безаш бар салтий. Отрядаца вахар Сергеца из никъ баьцуч тӀема новкъост Орцханов Идига Хизар а. Цу халача наькъах тоссаделар Дьяконнец Орцхановнец юкъера доттагӀал.

Цу хана деиз дукха хувцамаш хиннад лоамашка. Ер сурт Грозне даьккхад. 27 шу даьлча юха а вӀашагӀкхийттав ши доттагӀа — инарал-лейтенант, Советски Союза Турпал А. А. Дьяконов цӀеча партизаний отряда командир, граждански тӀема турпал Х. Орцханов.

Дукха лийнна, дукха хӀама бӀаргадайна, хало лайна, валара дуккхаза майра бӀарахьийжа ва уж шаккхе а...

Лампаша сийрдаьхай Грозне улицаш. Гостиница номере дагӀа тхо. ГӀанда тӀа юха тӀехьашкахьа а ваха ший вахарах, ше хьабенача наькъах, шийна дайнар дувцаш вагӀа инарал.

КАВКАЗ дика йовз сона. — Уккхаза итт шера эскаре тӀулакх деш хиннав со, хӀаьта кхозза Казбека тӀа а ваьннав со,— йоах инарала.

Халхин-Голе японски самурайш бахабеча, финески тӀем тӀа, фашистски Германеца баьча Сийлахьбоккхача тӀем тӀа а дакъа лоацаш хиннав Анатолий Александрович. Цхьайолча тӀема эпизодех дувцар дех ваха инаралага.

— Финляндс тӀом хьоабаьча хана добровольций - лыжникий отряда командиралла хьожавир со. Лоамашка лела Iемача сона вӀалла а хацар лыжаш хахка. Салташка се Iомавайта вийзар. ЗӀамиг-зӀамигача отрядашца разведке-ухар тхо. Цул тӀаьхьагӀа бехктокхаме декхар хьалхашка оттадир лыжникий ротана. Къаьккха езаш яр IалаьмаӀте чӀоагӀънь йола Тупури-Сар ахй форда крепость. Крепосте яр доташ, артиллерийски доташ, гонахьа бӀарг маккоачча укла аре сийрдайоалар прожектораша. Крепость лораеш яр къизача гӀулакхайца белгалъьнна йола «шуцкоровски бригада» — фашистски уйлаш йола кагирхой. Кхай халаташ тӀадувхаш хинна са лыжникаш, — дувц Анатоле Александровича, — моастагӀчоа ле ца болийташ наькъа тӀа хинача кхаь постера салтий урсаш детташ беа а баь гӀайрен тӀа хинна наькъ йоккхачар. ТӀехьашкахьара тӀа а даьхха маяк хьалаьдар оаха. Уккхаза денал долаш летар сержант нов. Васев. Маккера баьнна лаьттан кӀала тӀолаа крепосте кхаччалца бода никъ корабир тхона. Цига да чухьийдар ротацара салтий. Тхо теттара дукха да мотташ цкъарчоа ехача «шуцкоровски бригадана» хьалхашкахьара атака йир лыжникий батальоно. ГуӀрийна крепость тха кара яр. Из операци толаме чакхъяьккхарах со а волаш батальона цхьайтта сага Советски Союза Турпал яха цӀи елар. Финески тӀом чакхбоалача хана полка командир вар .со.

1940 шера М. Фрунзе цӀерахча академе деша вода Анатолий Александрович Дьяконов. Цхьабакъда, дешар юкъагӀа дисар— болабелар Сийлахь - боккха Даьхен тӀом. Цу хана Москвана гаьна йоаццаш лаьттача курсантски бригада командиралла вохийт из. Цул тӀехьагӀа — дивизе командир.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОН 20 ШУ ДИЗАРГА

— ЦӀакхха йицлургьац сона, — йоах инарала, — немций Демьянски группировкана го беш дивизе чакхъяьккха операци. Шовзткъа градусага дӀакхоачаш шелал латтар, цӀа соцаш хьекхар дарз, наькъаш геттара а во дар. ХӀара километр къиза тӀом беш моастагӀчунтара хьайоаккхаш Великие Луки яхача города тӀакхаьчар дивизи.

1942 шера Волгограде хиннача тӀем тӀа фельдмаршал Паулюса армена го бе болабаларпа цхьана Великие Луки яхача города штурм е йолайир тха дивизе. Цу халача тӀемашка деиале, къонахчия долаш летар дивизе хӀара салте, — йоах Анатоле Александровича.

МоастагӀа пехаеш советски лаьтта мукъадоаккхаш инарал-лейтенант керте лаьттача бӀухоша дала тӀемаш дувца оттача дукха дувца дезаргдар. Кхоачам ба Невель, Городок, Витебск, Полоцк, Духавщина яха а кхы дукха а городаш, юрташ мукъайоахача цун корпусо дакъа лаьцад аьлча.

Фашистски Германи йоалаьчул тӀехьагӀа Генеральни штаба тӀема академи а яьккха дуккхача бехктокхаме балхашка хиннав йоккха опыт йола командир. 1963 шера отставке а ваха «Знание» яхача общество лекторски болх беш ва Анатолий Александрович Дьяконов...

ШИЙ новкъоста, вежа хьаьшана дувца дукха да вай мехкахочун Орцханов Хизара а. Хизара цӀи хьакхача дагадох Къилбаседа Кавказе граждански тӀом лаьтта уж бирса, аьлн шераш, Ленина бахкийта сий дола большевикаш С. М. Киров, Г. К. Орджоникидзе, деникинцашка йоагаь гӀалгӀай юрташ, Советий Iаьдал баьнаьце шоай вахар дӀаделла найра кӀантий...

«—11-ча феврале (из хиннад 1919 шера) бийсан Мужичара араьлар 40 сагах латта группа. Группаца бар кхалнахи бераши. Уккхаза яр СергӀоца ерригта тӀема хало Iайша йола цун сесаг — Зинаида Гавриловна. Группана хьалха бовлар Серген гӀоагӀа Орцханов Хизара—...пролетарски революци хинначул тӀехьагӀа цун эттара чӀоагӀагӀа вола защитник хиннар»...— Иштта яздаьд профессора И. Разгона «Орджоникидзеи Кировеи Къилбаседа Кавказе Советий Iаьдал баьнаьце лоаттабаь къахсам» яхача шай книжка тӀа.

Бакъда, цул хьалхагӀа а революцена эшшача майра лийтав Хизар. 1917 шера ноябрь бетта С. М. Кировеи Ной Буачидзеи задахех Орцханове вӀашагӀъелача хьалхарча гӀалгӀай дошлой партизански отряда хьинаре дакъа лаьцад ГӀалгӀайче, Нохчашкахьа, Къилбаседа-ХӀирийче, Черсий - Балкарое Советий Iаьдал доаккхаш.

— 1918 шера Владикавказе (хӀанз город Орджоникидзе) гӀорьнна большевик Серго хьаккхачача цун распоряжене яхар со керте лаьтта отряд, — йоах Хизара. Цу хана Къилбаседа-ХӀирашкахьарча Архонка яхача станица бӀы белла яр кӀайча казакийи хӀирийн банда. Сон Гегечкори керте латтача отрядаша йохайир из банда. Цу тӀем тӀа кег баьккхар майрача хӀанта — Гегечкоре.»

Цу тайпара дувца хӀамаш дукха да Орцханов Хизара. Масала, 1918 шера август бетта город Владикавказе кадетски корпус чухинначе цӀенош кулъеннар Терка бисте дахача халкъий IV-гӀа съезд. Великовеи Соколовеи белогвардейцаша го баьбар съезда делегаташта. Белогвардейцаш боха а баь съезде хинна делегаташ кӀалхара баьхар партизанаша.

Серго Орджоникидзе задахех 1920 шера XI Армы Къилбаседа Кавказе кхаччалца моастагӀчуй тыле ГӀалгӀайчен лоамашка тӀемаш деш хиннай Орцханова отряд. Цу шера юхатӀехьашкахьа баля болабелар деникинцаш. Уж тӀехьашкахьа ца боалийташ ТӀема-Грузински никъ хьа а лаьца тӀом беш хиннаб партизанаш. Цар цу наькъа тӀа ялец боалабьраштта юкъе хиннав белогвардейски ши полковник, царех цаI — Владикавказа градоначальник хинна, къиза валач — Дорофеев.

Граждански тӀем тӀа хьинаре дакъа лацарах, Советий Iаьдал баьхан къонахчал долаш тӀемаш дарах ЦӀеча Байракха орден, совгӀата ший цӀи тӀа а язьаь «Маузер» яха тепча, шиъ доно саьхат, доно тур деннад Орцханов Хизарийна.

Граждански тӀом чакхбьнначул тӀехьагӀа 1941 шера цхьоалагӀча декабре кхаччалца тайп-тайнарча балхаш тӀа хиннав из.

1941 шера КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкомеи Закавказски ТӀема округа Главнокомандующе инарала Тюленевеи задахех юха а партизански отряд вӀашагӀ а ехна 1943 шера иттлагӀча феврале кхаччалца тӀемаш даьд Орцханов Хизара.

ХӀанз персональни пенсионер волаш из отставке ваха Советски эскара капитан Х. Орцханов.

...Цу бус кхы а дукха хӀамаш дийцар шин доттагӀчо. Инарал-лейтенант А. А. Дьяконов гӀадвитавар Нохч-ГӀалгӀайчене хиннача хувцамашка. — Дукхача юрташка хиннав со, — йоахар цо. Цхьабакъда, ца тара яц уж хьалха хинначарна. Мел чӀоагӀа хувцийннаб нах! Ший мехкахоех иштта дика дувцаш хоза хеташ вагӀар Хизар.

М. ХАНИЕВ.

«ІАЬРЖА ДОШУВ» СОВДОАХАШ

Нохч-ГӀалгӀайчен экономика дегӀайоалаеча боккхача аьрхӀаме да мехкадьтта доаха промышленноста дакъа.

Хоьш да, Грозненски мехкадьтта район мехка къаьнагӀча мехкадьтта центрех цаI хилар.

30-ча шерашка эггара чӀоагӀагӀа тоаенна хинна Грозненски мехкадьтта чакхдоаха промышленность цхьан боарине лаьттар, хӀаьта цул тӀехьагӀа мехкадьтта дохкхара боарам Iалаш хьалайца дувзаденна кӀезиг-кӀезига лохбала болабелар.

Нохч - ГӀалгӀайчен геологашеи бурув деттарашеи чӀоагӀа къахьегар баьхан долаш гучаьлхар мезозойски тӀоанашкара мехкадьтта доалла йаьхий моттигаш, хӀаьта мехкадьтта Грозне перспективах бола кхетам цо ювзангара дена хийца а хийцар. ТӀерча мелера мехкадьтта эггара хьалха 1956 шера февраль бетта даьккхар Карабулак - Ачалукски мехкадьтта тӀоанашкара. Цул тӀехьагӀа тӀерча мелерча мехкадьтта низ болаш кӀеди тетай Iаьлий-Юрт — Алхазово, МалгӀабик — Вознесенски, Хаян-Корт, Эльдарово-Ориная, Старогрозненски майдашка.

Дукха мехкадьтта доалла моттигаш карагердаярех пайда эца кийчьярех йиш хилийтар лоацача хана Нохч-ГӀалгӀайчене мехкадьттеи гази дикка дуккагӀа доаха а мехкадьтта доахача предприятей дерригга технико-экономически хьокхамаш тоаде а. 1957-1964 шерашка 3,4-за дуккагӀа даха доладелар мехкадьтта, хӀаьта мехкадьттаца хьахха нопутни газ— 9,7-за.

Мезозойски мехкадьтта доалла моттигаш хьеалар йоккхийча кӀоаргалешка кхачарцеи дуккагӀа йола скважинаш уха чоалхане хиларцеи дувзаденна дар. 1958 шера «Грознефта» объединене 6 скважин хьаккхар 3000 совгӀа метр кӀоарга, хӀаьта хӀана уж тайпа скважинаш 34 я, цу тӀа а царех 23 скважина 3500 совгӀа метр кӀоарга а я. 1964 шера скважин кӀоаргагӀа яккхара рекорд оттайир республика бурув деттараша, Галюгаевски № 1 йолча скважине мехка эггара хьалха 5500 метр кӀоарга бурув а теха.

Скважина юкъера кӀоаргал ерригача объединене гӀолла хьархӀача 1958 шера 1612 метр хиннача 1964 шера 3485 метрага кхоачаш дуккагӀа хиннай.

Скважинаш тӀа-тӀа кӀоаргагӀа йолхачеи забеншка температура доалеи лакха хиларца скважинаш йоакхача хана геолого-технически гӀуллакхаш доалханегӀа хулачеи хьалашка республика бурув деттараша балхаш дӀахо тӀа-тӀа чӀоагӀа а деш. 1958 шерарчул 16 процент дукхагӀа техад бурув 1964 шера, хӀаьта тохкама тоха бурув 1,5-за дукхагӀа хиннад.

Дадаха 1964 шу Нохч-ГӀалгӀайчен мехкадьттахоша чӀоагӀа къахьийтан творчески толамаш даьхан шу дар.

«Грознефта» объединене Iалашдаь мехкадьтта дакхара а бурув тохара а план кхоачашъелга.

Валови продукци яккхара паччахьалхен план 100,5 процент кхоачашъьй, хӀаьта 1963 шерана кийсбича валови продукце боарам 28,5 процент лакхбелар.

Дикка , тоаденнад экономически хьокхамаш а.

1964 шера промышленностера къахьегама овсарле 100,8 процент хилар, хӀаьта 1963 шерапа кийсйича 27,4 процент лакхъеннай.

1 тонн мехкадьттеи гази яккхарга дӀабода мах мехка юкъерчул лохагӀа ба, хӀаьта «МалгӀабика» НПУ эсара дарегӀа долча татарски башкирски мехкадьтта боаранга дӀахоачабаьб из.

Продукци яккхарга дӀабода мах лохбарахи товарни продукци планал тӀех маькала яккхарахи промышленностера пайда 50,3 млн. сом хилар.

Доккхий производственни экономически толамаш даьхад иштта республика бурув деттараша а.

1964 шера кӀоарга бурув тохара паччахьалкхен план 102,8 процент кхоачашъьй, планал совгӀа 5,5 эзар метр бурув техад.

1964-шера геологотохкама балхаш дар баьхан долаш мехкадьтта доалла керда 2 моттиг хьайийлай — Эльдарово—Ориная.

Мехкадьтта доаккхилга хӀанз промышленноете чӀоагӀа рентабельни дакъа а хинна дӀаэттад. Магахьа санна 1958 шера «Грознефта» объединене мехкадьтта даккхара удельни доаал 34 процент хиннача 1964 шера 86 процентага кхоачаш дукхагӀа хиннад.

Мехкадьтта доалла керда моттигаш гучоалхарца дувзаденна доккхий хувцамаш хиннах хӀара районе доаккха мехкадьтта лаьрхӀача.

Семилетка шерашка дикка тоаденнад керттерча промышленно - производственни фондех пайда эцалта. Керттерча фондий цхьан эзар сома маьха валови продукци арахецанга 1960 шерапа кийсдича 70,5 процент дукхагӀа хиннад.

Уж толамаш даьхар керда техника юкъейоалаяр, скважинаш ахара технологи эрсадьккха тоаяр, йоккха эффект луш дола одношарошечни ещаш юкъедоаладар, календарни хабалансах пайда дикагӀа эцар, кхы тайпа мероприятеш чакхъяьхар баьхан долаш.

Производственни хьокхамаш тоадаре экономически балла боарам лакхбари баьхан долаш «Грознефта» объединене бурув деттача организацеша дуккхача шерашка духхьашха скважинаш хьалхарга дӀабода мах лохбир. Из мах лохбарах баьнна пайда 218 эзар сом хилар.

Семилетка тӀехьарча шера чу бенача республика мехкадьттахоша доккхий социалистически декхараш тӀаийцар, хӀаьта царех керттердараш ераш а да: планал совгӀа итташ эзараш тоннаш мехкадьттеи миллионаш кубически метр гази яккха, планал совгӀа 2900 метр бурув тоха.

1965 шера дӀабахача шин бетто хьахьох, «Грознефта» объединене предприятей коллективаш шоашта хьалхашка оттадьча декхарех леаргӀаь хилар.

Шин бетта валови продукци арахецара план 101,1 процент кхоачашъяьй. Декхарий тоаш хиннай-[illegible] эзараш тоннаш мехкадьттан миллионаш кубометраш мехкадьттаца хьаухача газеи.

Промышленносте къахьегама овсарле лакхъяра план 100,4 процент кхоачашъяьй, хӀаьта товарни продукцега дӀабода мах лохбара чӀотах 13 эзар сом ахча кхаьадаьд.

Плани социалистически декхараш кхоачашдара кӀезиг-дукха тӀехьайисай «Грознефта» объединене бурув детта организацеш. Шин бетта тоха дезачул 661 метр е 2,2 процент кӀезигагӀа техад бурув. Бурув тохара план кхоачаш ца яр керттерча даькъе «МалгӀабикнефта» НПУ № 1 йолча бурув деттача контора, Гудермеса НПУ № 1 йолча бурув деттача контора, Гудермеса НПУ бурув деттача цеха, Старогрозненски бурув деттача контора чотах хиннад.

Укх гаргарча пхе шера доккхий а бехктокхаме а да республика мехкадьтта доахача промышленноста болхлошта хьалханика хатта декхараш.

Мехкадьттеи гази яккхара оттабьача боарамо Iалашде дезӀ Грознерча мехкадьтта чакхдоахача заводашта из цахадлаш лоаттадела а республика мехкадьтта химически дакъа дӀахо дегӀадоагӀилга а.

Бурув тӀа-тӀа кӀоаргагӀеи халагӀча хьалашкеи детта дезаш дале а, бурув тохара боарам 1965 шерарчул пхелагӀа даккъа хилаал лакхбалла безаш ба.

1966—1970 шерашка дуккхача капиталовложенеех пайда эца безаш Вознесенски Хаян-Кортски газобензинови заводаш хьал а яь болх бе йола ялийта езаш, тохкаш йолча районашка гӀирсаш хьалде делаш, мехкадьтта промыслови боахамера дуккха доархIамера объекташ хьалъяь яла езаш я объединени.

Республика мехкадьттахоша дӀахо а толаме къахьегарга Даьхе ираз долаш хилийтар дуьхьа, сихагӀа коммунизма материально-технически база хьаир дуьхьа.

А. КУЗНЕЦОВ,
«Грознефта» объединене начальника заместитель.

Э. БАГИЕВА,
«Грознефта» объединене [illegible] отдела начальник.

КХОАНА 70 ШУ ДУЗ М. Ф. РЫЛЬСКИЙ ВАЬ

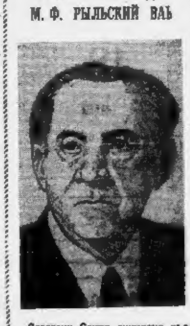

Советски Союза дуккхача наьмий литературана юкъе хьалхарчарех цхьа моттиг дӀалоац цӀи хезача украински поэта, общественни деятела, Iилмехочо — филолога, Ленински преми лауреата Рыльский Максим Фадеевичо (1895—1964). Йоакха коммунистически идеалаш баьъеш, социалистически реализма литература тӀехдина образецаш хьигайташ я цун произведенеш. СеннагӀчех ца кадайя а — Ленинах, Пушкинах, Шевченкох а Маяковских, Украинах, Белоруссих а Кавказах, мутӀарерча нехаца вӀашагӀкхетарах, лъвнарча Iаламах — цун стихаш хьагӀт советски халкъа котамех, коммунистически партех, Советски Даьхенах цо дикхал дахга.

Поэта творчества керттера тема а хинна дӀаэттад вай мехка халкъий доттагӀала доттагӀал, са[illegible] нагара махкий ажарахха долча барт - цхьогӀен гӀуллакхаш, машар бахьан къовсам латтабача дуней тӀерча къахьегамхой доттагӀал. Эрсий, украински, доази дехьарча писателашта а театральни деятелашта а, моттиги переводийн проблемашта, фольклоре, литературе къонача кадрашта кхетам баларе М. Рыльские язъьча литературоведчески статьяшеи публицистикеи юцц уж идеяш. Ший статьяш тӀа цо дувц Сийлахь-боккхача Октябре культура облате деьчах, халкъа вахаре искусства лоархӀамех, вай литература партийностах а интернационализмах а. ЦӀи хеза переводчик ва М. Рыльский. Вай хенарча советски поэтий а доазол дехьарча классикий а произведенеш украински культурана дӀайоазийтай цо. Поэта, коммуниста М. Рыльски хьинар дала творчество, философски кӀоаргалца эргаш йола украински къамий юмерець, граждански пафосаца тарьено йола цун лирика, трибуна, цӀи хоза а оза а я вай мехкарча дукха миллионаш болча читателашта.

Бригада толам

Къаьнача майдан тӀа эггара кӀоаргагӀа бурув тоха дезача № 644 йолча скважина бурув тохаш я коммунистически къахьегама сийлен цӀи лелаю «Старогрознефта» НПУ мастера Свинцов Степана кулгалду бригада. 4500 метр кӀоарга хургья керда скважина.

Февраль бетта планах тоха дезаш хинна бурув 300 метр дар, хӀаьта техар 347 метр бурув да. ХӀаналехьа скважинана теха бурув 2561 метр я. Хьинаре къахьегарца белгалъьнна я Иванова Георге кулгалду смена. Цига дика къахьегаш ба бурув деттарий гӀончаш Янин Иван, Мамаев Iаьла, Боголепов Алексей. Бетта планах 75 метр бурув тоха дезача, цу смена теха бурув 133 метр я.

Бурув деттарашта дикка новкъостал даьд глинисти маркхалга хьожача лаборантка Еланская Тамарас. Ше бахьан долаш цкъа хьовзам хилийтабац балха тӀа.

Бурув деттарий оборудовани даим кийча хулийт царна ремонт еча слесара Евсеенев Михаила. Ший нормаш тӀехкхоачашъю цо.

Бурув сихагӀа а тохаш дукха реагенташ, электроэнерги кхоярах март бетта 12 дийнахьа бригадо паччахьалкхена кходаь ахча 13 эзар сом да. Бурув деттара балхаш кхы а сихдеш дӀахьош да.

А. ТИЩЕНКО.

Сурта тӀа: А. А. Дьяконови Х. Орцханови.
И. ПЛИЕВА сурт.

ТӀАКХУВШ ХУЛЕ КАРАГӀДАРГДА

Массехк шу хьалха цхьаккха говзал а йоацаш Грозненски тампонажни конторе грузчикалла балха вера Гисаев Муса. ХӀанзалца ше мел хьожаваьча, масала, гӀум дӀалучо, маркхал кийчбеча, оборудованена лаьрхӀа йола фундамент хьаеча дика болх беш хьавоагӀа из.

Тха конторе эггара доархIамегӀеи бехктокхамегӀеи бола болх бе тампонажни смесь кийчъяр. Цкъа-даале, хала ба из, цул совгӀа тампонажни смеса дикагӀа хьежа хурсья скважинанта хьоахача цемента дикал а.

Из чоалхане говзал толаеца карагӀдайир Мусас. ТӀаккха тампонажни смесь кийчъеча установка тӀа болх бе хьожаву из. Цига а ший декхараш толаеца кхоачашдарах дукха ха ца хьаваьдар нов. Гисаев. Экзаменаш дика дӀа а енна балха 4-гӀа разряд елар цуна. Коммунистически къахьегама сийлен цӀи яккхара къовсам а лоаттабеш хӀара смена норма 120—125 процент кхоачашъю цо. Иштта къахьет мутӀарерча болхочо!

Э. КОГАН,
Грозненски тампонажни контора скважинашта крепленина еча цеха доккхагӀвола инженер.

«СЕРДАЛО»

ГIИШЛОНХОШТА НОВКЪОСТАЛ ЭШ

Наьсарен-Боккаллерча пекарне хьаю маьхк тоъац района къахьегамхошта. Цудуьхь Сунженски районера а кхычахьара а машинашца хьатlакхуьх маьхк. Доккха ю ху дlа-хьа хеккача транспорто.

1963 шера хлебозавод хьалъе доладелар тхо. Дукха ха аlалехьа урагlа дахар пенаш, Iотlабиллар тхоь. Хlанз боккха тхам хул тхона цу гигантб бlарахьежача. Района кхыча заводашца юкъе шиъ моттиг дlалоац цо. Из дlайолаелча сагота кхаа бозац районе боллой: дийнахьи - буса 30 тонн маьхк арахепарга цо.

Хlанз укх деношка тхо хьалъеш да цу завода подсобни корпус. Хьинаре къахьег боллоша. Сихагlа из объект хьалъе гlерт уж. Къаьстта белгалъьннай Чилиева Тамарас кулгалду каменщикий бригада. Завод хьалъе йолаелча денз болх беш а уж шийтта кхалсаг. Дакха да цар хьокхамаш, шоай дийнахьара норма кхоачам ца еш чуболхац уж. Цу барт тайнача эlамигача коллектива юкъе дукха ба шоай декхар доказш, из объект къахьегамхошта эшаьга хоаш бола каменщикаш. Уж ба Горбанова Малиххт, Цолоева Буца, Корабанина Ольга, кхыбараш. Цар шоай новкъостанга хьоакхам тел, хьинар айду.

Укх шера 4-ча квартале завод болх бе йолалийта аьнна дош деннад оаха. Эша материалаш йоаш я, хlанз йlоах не ху балхаш сихлуш латт.

Баькъа, тховшкара доагlар оаха дича а кийча хургъац завод, нагахь санна субподрядчикаш тоха ца лойя. Цар чlоагlа юхаберту тха болх. Цул севгlа доккха зе а ху. Из зе миста хул дувпаргда аз.

Бокъонашка диллача гlишлойхой пенаш хьаллетта бооллашехьа шоай болх дlаболабе декхарийла ба электрикаш, монтажникаш, кхыбола чура балхаш деш бола специалисташ. Укказа миштта дац. Бокъонца помещение каркалица пенаш хьаькъа даьлча пара хьабагlац уж. Докъаденна пенаш хоха а деш электропроводкен хаяализашиш ю цар.

Шадахача шера аьхки кийча яр тха эланн уж балхаш де. Дуккхаза декхар дир оаха «Кавэлектрон» «СпецСМУ»и кулгалхошка специалисташ бахкийта тхона яхаш. Баькъа, царех сагl Грознера хьаванзар. Пенаш па хьоалаш дагlа йиш йиъ тха царга хьежаш?

Хlанз дукха ха йоацаш баьхкар монтажникашш электрикаш. Дегlара хала а хеташ цар дохадеча пенашта бlархьеж гlишлонхой. Юха а несташ бе докха деза цар. Шолха къахьегом ба из.

Тlаккха шоалагlа из болх бечарча аланий тела деза, юкъагlа дица деза кхыдола балхаш. Хlаьта плана из гlулакх де тха боъьо ац. Субподрядчикаш шоай ханнахьа хьа ца бахарах лохадаь пенаш 600 гаргга квадратни метр хух.

Ала деза, субподрядчикашa тхона кlеянга новкъостал ду, аьнна. Нагахьа санна цар шоашка доагlар доре лаьрхlачуй дукха хьалхагlа йолайолийтаргьяр оаха из мах бола объект.

У. ЕВЛОЕВ,
Наьсаре хлебозавод хьалъеча участка мастер.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ЙОАККХАРГЬЯ

Шанхача шерашка кхоачашъаьнар «Техниский» яхача совхоза шоалагlча отделене шурий-товарни фермаа хьайбаш леладераша шура яккхара а паччахьалкхенга йохкара а планаш. Хlанз дикагlа ду ферма коллективо болх, кхоачашъю план. Масала, укх шера январь бетта яккха езаш хиина шура 170 центнер яр, ферма яьккхар 179 центнер. Паччахьалкхенга йохка езача 119 центнера меттел 149 центнер елхай. Хlаьта февраль бетта а миштта тlехкхоачашъьай план. Цу хьоккхамаша къаьста хьагойт доахангара шура яккхара гlулакх ферме лаххлуш хьадоагlнага.

Лакха къахьегама хьоккхамаш даьхад доярашa Ашахинова Сахьата, Месаева Маржана, Атабаева Тумишас, кхычар. Цар шоай 12 Iаттах хlаранегара бетта 150—158 килограмм шура йоаккх, план 125 мара йоацача.

Уж толамаш шин-шегlа хьахинкадац. Дийнахь а бус а шоай иэз, хьинар ца кхедеш, эшача вlашка гlо деш, барт болаш къахьегаро дахийтад царга уж толамаш. Ферма коллектив даим хьалха латтачарца хила лерхlаш я.

Б. АРЧАКОВ.

ЛЕРТТIА IАНГАРА ДАХА ХЬАЙБАШ

Республика дуккхача колхозашкеи совхозашкеи дlадахача шера кхоачашца ца еш йисар паччахьалкхенга дулх, шура, фуаш, тха дохкара планаш. Цу хьалех къаьстта чlоагlа организатореки болх бе беза бар республикерча хьайбаш леладерий. Укх шера январех февралех беттаьшка дика къахьийтар хьайбаш леладераша.

Хьайбаш Iангара доахлага дизза чакхдаьннадац хlана, цхьабакъда, гаргакхоачаш латт из ха, цудуьхьа цхьаккха ледарло ца а еш, кхы а дукхагlа низ тlа а бахийта чакхдаккха деза из лоархlамера гlулакх.

Фуд семилетка тlеххьарча шера хьалхарча шин бетта цу даькъе даьр?

Тlеххьадусаш хилар дlа а доаккхаш, хьайоаха а паччахьалкхенга йохка а хьайбай продукташ дика алсамъяха вlаштlехьдаьннад дуккхача колхозийи совхозийи къахьегамхой. Масала, совхкарчул 1948 тонн алсамъьннай еррига хьайоаккха шура. Шин бетта дlара кхоабача Iатта лоархlаш 222 килограмм шура яьккхай, вешта аьлча, совхкарча шин бетта яькха хиначул 35 килограмм дукхагlа. Гулду фуаш 42 процент алсам а доахаш, дика толам баьккхаб оалхазараш леладераша а. Хьалхарча кварталера дулх дохкара план ханал хьалха кхоачаш а я, шурен фуаши дохкара планаш кхоачашъяь йистебоалд боахк Сунженски районера хьайбаш леладераш.

Къаьстта гlадвугаш да деттача доахания гlулакх деш болча къахьегамхой толамаш. Республика ерригача районий производственни управленешка алсамъьннай йоаккхаш йоал шура. Цо йиш хулийт паччахьалкхенга шура йохкара план укх шера йиза кхоачашъерхнларах тайппа.

Наьсарен районе боаккхача шурайна дуккхача хана денз тlеххьаюсаш хиннай «Октябра 40 шу» яха совхоз. Совхоза хьайбаш леладераша дош деннад 1965-ча шера шура йохкара план кхоачашъе. Шоай дош гlулакхашца чlоагlдеш ба уж. Iана дика кийча а яь, шортта а дика а доакъар Iалеш а дал, доахания деш дола гlулакх тоа а даь 1-ча марта 1489 центнер, е планага диллача 93 процент шура дlаенна цар паччахьалкхенна. Паччахьалкхенга шура йохкара гlулакх дика дел «Назрановскийи» «Экажевскийи» совхозашка а, хlаьта А. Шариповa цlерахча колхоз хlанзалехьа а кхоачашъьай паччахьалкхенга шура йохкара хьалхарча квартала план.

Хьайбаш Iангара доахлага во ледац Шаьла, Ачхой-Мартана, Гудермеса, Ножай-Юрта районий дукхагlа долча боахамашка а.

Цхьабакъда, хlаьта а цхьайолча моттигашка дика леладац хьайбаш Iангара дахара гlулакх. Хьалхагlа а санна хьайбаш халача хьала тlа да Урус-Мартана района «Горец» яхачеи Мичурина цlерахчеи совхозашка, Грозненски района «Горячеисточненский» совхозе, Шелковской района «Коминтерн» «Червленскийи» колхозашка, «Ингушский» совхозе, иштта цхьадолча кхыча боахамашка а. Берттера балхаш кхоачамболлаш доакъар ца хилар да. Рационе юкъе эш-эша доакъараш дац.

Республикерча толамашгlа болча доаркай Барахоева Лемкай, Амаева Амината, Нагуманова Галинай, телятница Кадырова Якай, свинарка Алаева ПаьтIамата, иштта кхы дуккхачей а опыто къаьста дика хьахьокх продукци алсамъяккхара биза пайда ца эпаш хlана а кайщита Iалаьмате дукха резерваш хилар.

Республика яа леладеча дукхагlа долча боахамашка дахка холаденнад жа. Цу доархlамерча хайата лерттlа кийчо яьча дуккхача бригадашка толамe лел ца болх — Малгlобека района «Банкал» яхача колхоза Бахладов Мади верте латтача, Грозненски совхоза М. Санарбаев верте латтача бригадашка. Жа даккара комплекга иштта дика кийчо яьр «Шелковский» племовцесовхозe, Ленинa цlерахча колхозе, Наурски района «Цlе байракх» яхача колхозе.

Цхьабакъда, жа дахкара гlулакха дика кхоачам ца беш Iийнад цхьадола боахамаш. Царех а Шелковской районера «Червленский» колхоз, Моздокски цlерах колхоз, Наурски районера «Терский» яха жа кхоаби совхоз. Инвентарь, вlалхьарпар ду ча кхоачамболаш дацар, санчаници къоадтабаьбацар.

Укх шера шай республикерча цхьадолча боахамашка дика качаьхал а йоалаш дlадоладаьд Iан замалахь тоадалийта хьайбаш интенсивни кхоабилга. Гучадаьннад хьайбаш интенсивни кхоабаш хилча царна тlакхетача дулхага кlезигагlа доакъар додаш хилар. Дукха пайдаегlа да дулха лаьрхlа кагий хьайбаш кхабар. Масала, дийна йолашехьа ваьча 400 килограммаьл тlех ца йоалеш йолча 2,5 шу даьннача сиргlийна 1 килограмм дулх тlаккхетийтарга 10—12 доакъара единица йола, хlаьта кхаа тараз а езаш 1,5 шу мара даланза долча хьайбанна 1 килограмм дулх тlаккхетийтарга 7,8—8 доакъара единица мара йодац.

Цу тайппара, дулха тоадолийтаа дола хьайбаш интенсивни кхоабаш хилча душ дола доакъар сов а ца доаккхаш 1,5-ша — 2-ша алсамдаккха йиш я дулх.

Iана замалахь хьаккарч интенсивни кхабарах дика беркат даьлар «Шалинскийи» «Дружба» яхачеи совхозашка.

Сиргlаш интенсивни кхабара даькъе дика камаьхал лаьцнай Сунженски районерча колхозий. 8 бутт баьнна 67 сиргlа йоретаe чуоттаьяр ХХ партсъезда цlерахча колхозе. Цар рацион иштта яр: 16 килограмм «искусственни шура», 5 килограмм силос, 1 килограмм концентрационни доакъарий смесь, цар низалла мел-даь хий. Февраль бетта хlара хийнахьа буса 720 грамм дар лекъера лаьрхlача хlара сиргlанна тlаккхетаа дола дулх, хlаьта царех цхьаъерта-м кхыметтел килограмм тlакхийта а Iапар.

Хlанзе а дехо лаьрхlа кийчо е езаш да бlаьстан-аьхкан замалахь хьайбаш даьгlенашка дугилга. Фуд дийза дарддоацар? Общественни хьайбашта хаддаанза доакъар, дий хулийтилга, аьттув болча моттигашка аканара лагераш базаш хьаелга, хьайбашта, къаьстта а деттача доахания кlал отта Iе хулийтилга, иштта кхыдараш хlанзе а деза териал де а йоахо е а езаш гlулакхаш да.

Республикерча берригача хьайбаш леладерий декхар да хьалха латтарий опыт Iома а еш, из шоай балха юкъе а йоалаеш, дерриге хьайбаш толаме Iангара а даьха, 1965-ча шера тlайна социалистически декхараш сийленна кхоачашде йиш хургйола хьалаш хьадела.

Г. ПЕТРОСОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министерствой вертера зоотехник.

МОСКВА: Ленинградски Волоколамскии шоссеш вlашагlкъаьстача хьалъеш латта «Гидропроект» яхача Ерригсоюзни проектно-изыскательски Iилма-тохкамен института лакха здани.
Н. Грановске сурт. ТАСС фотохроника.

ХIАНА ХУЛ ЗЕ?

Боалама цу пайда а хулаш чакхдаккхадац «Джалка» яхача совхозо. Фуд цун керттера бахьан?

Планировани харцахьа я, йоааш йолча торопех бизза пайда эшац. Из дика гуш да цу совхоза 3-ча отделенега хьежача. Шоай торопашка хьежжа 1964 шера бlаьстан юкъе укказа 150 гектар шекара свекла дlа а йийна, цу лаьтта из дика хьувкъаe лаьрхlар. Цхьабакъда, совхоза директци кхы а Iотlатехар цунна 50 гектар лаьтта.

Свекла дlаяоргйола лаьтта тоаде аьнна дерригa ниэш тlадерзадир отделене. Хала вlаштlехьдаьлар цу дерригача лаьтта ханнахьа свекла дlае. Цхьабакъда, вlаштlехьдаланзар тlаьннача свеклаш дика гlулакх де. Тоъацар мугlараштa вакъера лаьтта цандадоахо техника, свекла нийслъе йах. Дикагlа йола ханаш тиллийтар, вассар къайлаььккхар кхоачаш чlоагlъенна аланза йола свекла. Юххера а цунах хиннар: 32 гектаро тlа лаьтта юха яха а аьха хьажжlаш дlае йийзар, хlаьта воих юхедисача лаьттан хlара гектара тlара 130 центнер мара ляккханзар.

Хlаьта а фактанe хьахьоих, хьувкъам лаьхбара шаш дика тlеххоачашъе, цул кlезигагlча лаьттара паччахьалкхен планах лаьрхlа хиначул дукхa а дукхагlа свекла гулъе йиш йолаш хилар. Масала, 1963 шера гурахьа, бlаьстан юкъе дlаяоргйолча культураштa заданеш къоастаеча хана № 1 йолча отделенега ешa план яр 350 гектара тlа шекара свекла дlае аьнна. Отделене управлющи нов. Джанаралиева совхоза кулгалхошкара декхар дир шекара свекла 50 гектар дlае мошта мукъабалар. Цу тlа я, отделене еррига коллектива цlерах из дош делар 350 гектара тlара яккха лаьрхlар мессел продукци йоаккхаргья аьнна. Нов. Джанаралиева декар дlагlаэца тиганзар.

№ 1 йолча отделене свекла леладерашa лаккхача агротехнически бахаваие кийчдир лаьтта, дикагlа йолча ханашка дlадийра фу 318 гектара тlа вегетационни ха чакхъяллалца дика болх бир кхай тlа. Толамца чакхдаьлар цар хьийга къа. Отделене чуйлар 67379 центнер шекара свекла — яккха лаьрхlа хиначул 9779 центнер дукхагlа. Хlара гектара тlара 212 центнер свекла яьккхар укказа.

Цхьабакъда, 5-ча отделене 150 гектара тlа дlайийна хиина шекара свекла яккханзар хlара гектара тlара 80 центнер мара. Из бахьан долаш 15 эзар сом гаргга зе хилар паччахьалкхенна. Долчe, 1-ча отделене коллективо хlара гектара тlара яьккха шекара свекла 5-ча отделене къахьегамхоша яьккхачул 2,8-за хlана яц аьнни еррига совхоз вакъера лаьрхlача яьккхачул 2-за хlана яц аьнни дукхагlа я.

Цу тайппара, шекара свеклах пайда балара чlоагlа Iаьткъар планировани еча хана дaь гlалатaш. Из культура кхеяра экономика чlоагlа йолаьча керттерча бахьанех дархlа йиш йиъ уж гlалаташ? Цхьанна а тайппара дархlа йиш яц. Цу гlулакха Iаьткъар организаторски балха вакъера кхоачамбоацарaш, лаьтта леладара культура лоха хилар, къахьегама кlеанга механизаци яь хилар, юртбоалама производства новаторий опытах пайда эца ца хар. Белгaлa аьлча, №№ 2, 5 йолча отделенешка шекара свекла во хьувкъара маlан да, цуха севгlа, укказа лаьтта во кийчдар, дерртlа из удобренешца тоа ца дар, фу хlаде деза ха тиллийтар, хlаьта цу доалача хlамел а керттердар — вассар дlадаккхара дерригa низаш еацагlа ца дахар. Механизашца дергдола гlулакх мара дацар совхоза кулгалхоша свеклана де лаьрхlар. Цхьабакъда, йолик йолча механизашца лоархlавергволаш дацар сихха тlадоалаш латтача вассарах. Юххьанца вассар деча хана совхоза берригa боххлой варцагlбаха безам хиннабар. Из даьдан.

Свекла кхаьшкарча халача балхашта еча механизаци хаи бац совхозе. Свекла кхееш долча кхыча боахамашка шекара свекла тlайоттаи машинаш я. Хlаьта «Джалка» яхача совхозе цу балха вакъенаараш бlаьш болхлой ба. Цудуьхьа тамаш а яц укказа къахьегамтa дlадоллар кlеанг па даларал совгlа, шерагара цу массаш дола дукхагlа хулаш хилар. Масала, 1963 шера шекара свекла цхьа центнер яккхарга дахар 37 сага-ди, хlаьта 1964 шера 49 сага-денга кхачар из.

Хьувкъамаш лоха хилари дlабода къахьегам дукха хилари шекара свекла яккхарга дlабода мах лехбалара Iаткъам да. 1963 шера шекара свекла цхьа центнер кхеярга 2 сомаи 29 кепики дахар совхоза, 1964 шера — 2 соми 81 кепики.

Совхозе лерттlа къовсам лоаттабац пайда хьалургбоацача гlулакхашка дlабода къахьегам ахчен кlезигдар дукхьа, хlаьта из бахьан долаш продукци яккхарга дlабодача маьха структурера алапен накладной расходийи удельни дозал лаккху. 1964 шера шекара свекла кхеярга дlадахача 302 сомах хьийгача къига дахар 152 сом, хlаьта 150-сом накладной расходаша дlалаьцар. 1964 шера а миттa 188 соми 149 соми дlалаьцар цу расходаша дерригa дlадахача 337 сомах.

Цу тайппара, эттара пайдангlа йолча шекара свеклах зе мара пайда хилац цхьанна а шера № 2, 4, 5 йолча отделенешка. 1963 шера цу культурах 79 эзар сом пайда баьлар совхоза, хlаьта 1964 шера 20 эзар сом мара хиланзар (№№ 1, 3 йолча отделенеша 20 эзар сом пайда белар, хlаьта №№ 2, 4, 5 йолча отделенеша 25 эзар сом зе дир).

Совхоза директци, партийни профсоюзни организацешa пайда эцаш толамашгlа йола опыт юкъейоалаяш санна болча, юртбоалама культурай рентабельность лакхъергйолча кхачамах. Из гуш да укх масалах. Совхоза В. Светличне методах шекара свекла кхее аьнна механизированни цхьа звено вlашагlъелхар совхозе. Цунна кулгалде эттар опыт йола механизатор Юнусов Сайд - Ахьмад. Звенога лелае аьнна дlаенна хиннар 40 гектар яр.

Механизатораша чlоагlа хьинар тlа а дахийта дlадоладир гlулакх. Цхьабакъда, совхоза директцеахьарен специалистамкахьарен машинара новкъостал хиланзар царна. Дикагlчара дацар звенона денна лаьтта, новкъостах дацар къахьегам вlаштlехьбаккхара гlулакха а. Цудуьхьа кхычарна хьоаккхам луш хиланзар нов. Юнусова звено. Из ехар. Цу тайппара сий доадир дуккхача шерий практико техна йолча, къахьегам кlезигагlа а бахийташ шекара свекла кхееча дикача опыта.

Доккха зе ху совхоза баьца даарама а. Хlаранена дика хов баьца даараш дика хьувкъаш хилар, хlаьта «Джалка» яхача совхозе укх тlеххьарча шин шера хlара гектара тlара эттара дукхагlа яьха баьца даараш 36 центнер мара дац. Совхоза шин шера 30,2 эзар сом зе хилар. Бахьан дерригa а пайl да: лаьтта леладара культура лоха хилар, къахьегама механизаци эсала яр, совхоза директцеахьара тlахьежаш кlезига хилар.

Цу лаьме хийцачох гуш да «Джалка» яхача совхоза болх рентабельни да хилара дукхагlа бехке бараш совхоза кулгалхой шоаш хилар. Нагахьа санна цар боахам уйла а еш лелабойя, кхоачамбоацарaш вакъера дlадоахе, производство дарегlа хулийтагlйола дерригa кхоачамаш варцагlдоахе, цар вlаштlехьа дарегда совхоза еррига отделеней дерригa доакъош пайда луш хилийта.

Х. ЯЛХАРОЕВ.
Шаьла района юрта боахама производственни управлене керттера агроном.

БАЬЦА ДААРАШ КХЕДЕРАШ БОЛЧА

Дика къаьлийгар совхка тха совхоза баьца дааpаш кхедераша. Грозне бахача нaха бlаьш центнераш помидораш, нараш, кабуц, баклажанаш, кхыдола баьца дааpаш делар цар. Хlанз уж хьалха хьадоала, дарегlа дола баьца дааpаш кхедеш ба, керда декхараш тlа а яьца.

Бlаьстан хьалхарча деношкеьа а дlаболабьб цар хьалха хьадоала баьца дааpаш, кхедара бола болх. Чlоагlа терко ю дика рассада кхеяра. Са тесача денз боал къовлабаллалца кхехкаш латт парникашкара балхаш.

Парникаш керттерча даькъе 2-ча отделене я. 3000 рама хулача парникашка дlадийлад хьалха хьадоалача баьца даарий фу. Дика хьатlа а яьнна дегlайоасlаш латт рассада. Хlаьта цхьоалагlча отделене хьалха хьайоалача кабуцен помидорийн рассадна пикировка яь яьнний.

Баьца дааpаш хьалкхедарга дlадодар лохде гlерташ къахьегама дикагlа йола методаш юкъейоалаю болхлоша. Хьалха еррига рассада хьа а яьккхе, листали нийлхаьш нийс а еш юха дlайогlар. Хlанз из болх кхыча тайппара бу. ЦаI юкъе а буташ рассада шоллагlа бола мугlа хьайоакх, цул тlехьагlа рассада еррига дlанийсъю. Из бахьан долаш совхозе хlара парниках 150 сом ахча кхеду. Парникашка дукхагlча даькъе хьалха хьадоалача баьца дааpий рассада кхею ца дlайийна моттиг йlоах а еш. Цунна дувзаденна парникашка рассада хьалкхееча биодоагор кlезигагlа дlагlоргда. Дlададача шерашка дlадодаш хиначул 5 тонн кlезигагlа кхо дlададад тха укх шера. Цо а баьца дааpаш хьалкхедарга дlадодар лохдара новкъостал дергда. Биодоагорца эзар рассада хьалкхеярга 16 сом дода, хlаьта дlайхача хица кхееш хилча 7 сом мара додац.

Совхозе дика йовзаш а опыт йола агроном, баьца даарий леладер Зидия Сорокина верте латта коммунистически къахьегама бригада. Хlара шера чlоагlа хьувкъаю цун бригада коллективо кабуц, помидораш, кхыдола баьца дааpаш. Опыт йола йоххлой ба цу бригаде болх бераш, рассада дика хилара къаьстта терко ю цар.

Плановой лаьтпех гектара тlара 17 тонн яккха мара ца езача 22 тонн яккха декхар тlайийцад цар.

Дlаяхача гурахье а цар дика кийчйир парникаш, хlанз дика хьалкхеш кабуца рассада. Дика къахьег звеньевой йолча Таисия Андреевас, баьца даараш кхедеча Ф. Касьяниновас, Л. Слинковас, Н. Недельскаяс, кхычар а.

Совхоза шоалагlча отделене парникашка болх беча баьца дааpаш леладераша чlоагlа къахьег коммунистически къахьегама коллектива цlи яккха гlерташ. Дика толамаш доах болхлоша Хамзаевас, Солтахановас, Анжараша Дурхаевгlар. Царна хьалхе лелаеш я опыт йола звеньевая Даллева. Дийнахьарча балха норма 120—130 процент кхоачашъю цар. Хlаьта теплицашка сийлуш латт нерсаш. Апрела хьалхарча деношка хьаяргья уж.

Дукха ха яц № 3 йола баьца дааpаш кхеду совхоза Грозне беха нах шера кийча хана а кердача баьца дааpашца бахаш lалашбеш бола боахам а хиина дlаотта.

Пекха терко ю совхозе кхаш культураш дlае кийчдара. Нарсаш дlаяоргйолча шара даьнна кхо диллад. Гектара тlа лерхlаш 20 тонн кхои 4 тонн суперфосфати йиллар гурахьа эаба лаьрхlа лаьтта оахача хана.

Звеньевойин болхлойн агрокурсашка деша багlа. Цар Iомаду минеральни удобренеш, хий миштa дилла деза, рассада миштa хьалкхее еза. Совхозен Грозненски опытно-мелиоративни станци 150 поливальщик кийчбаь. Хий декхаш йола сеть цlен а яь кийчъьай. Из болх беш дукха къахьийгар къоначa болхлоша Тукаев Алама, Магомалов Шпрвано, Мазаев Бекхана, кхычар. Юмашехь а кхай тlа помидораши кабуци шоргболча лаьтта хий диллад.

Гуpахьа дlайийна хиначa 5 гектар хулача кабуца дlыргаш тоxкад.

1 Мае керда кабуц хургья. Март бутт шелал йолаш бена болламехьа совхоза 2-ча отделене болхлоша 20 гектар хохаш дlайийнай.

И. ХОМЕНКО.
Грозненски района № 3 йолча совхози баьца дааpаши леладеча совхоза гидротехник.

Дика вовзаш ва дикагlвола гlишлонхо Вартанян Арам Николаевич № 12 йолча гlишлой-монтажни управлене коллективана. Къахьегама дика толачаш а доахаш общественни балхана хьинаре лакъа лацарах коллективерча хlара болхлочо сий ду цун.

ЦУН СИЙ ДУ

ГIишлой - монтажни управлене эдовник волаш во болх бу ер кхелагlа шу да. Шиъ болх бешехьа монтажника товоал Iомаьй нов. Вартаняна. Хlанз цу специальностах болх беш ва из. ГIишлой материалашта кхоч а беш шиъ производственни план тlеххоачашъеш хьавогlа из. Хlара бетта задани 115—120 процент кхоачашъю Арам Николаевича.

Грозненски горсовета депутатала хержав Арам Николаевич гlишлой-монтажни управлене коллективо. Шийна тlадилла декхар толамца кхоачашдергхиларах тешаш ба цунах новкъостий гlишлонхой.

Нов. Вартанян коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цlи яккхара къовсам лоаттабеш ва хlанз. Семилетка тlеххьарча шера план хьалал хьалха кхоачашъе аьнна керда социалистически декхараш тlайийнад цо. Шеко яц цо ше тlайийца декхараш толамца кхоачашдергхилах.

М. ГЕЛИСХАНОВ,
СМУ-12 бетонщик.

ЛОАРХIАМЕ ДЕНОШ

1964 шера къа во хьегаизар «Красноармейский» совхоза къахьегамхоша. Цар кхоачаш а тlеххоачаш а йир ялат, баьца даараш, шекара свекла кхеяреп паччахьалкхенна дlалларен план.

Шоаш баьча балха итогаш хьачулл тlеххьагlа совхоза болхлоеш механизаторашеи лаьрхlар семилетка тlеххьарча шера кхы а дикагlа толамаш даха. Лаьттанцара йоала продукташ ялара кхы а доккхагlа декхараш тlайийцар цар. Масала, ялатий хlара гектара вакъера лаьрхlача 24, 2 центнер яккха лаьрхlад, цу даькъе: кlа — 20 центнер, хьажкlаш — 30 центнер, ялата-бобови культураш — 20 центнер, шекара свекла 190 центнер, баьца даараш 140 центнер.

Кхы а доккхагlа да цхьацайолча бригадашеи отделенешеи тlайийна декхараш.

Шоашта доккхий декхараш тlаэцаш болча къахьегамхоша кхетаду из дош цlенхаштта хилар, хlаьта цудуьхьа совхоза гурахье а вица къовсам белабйр цар 1965 шерара ялаташ хьувкъадир дукха. Масала, эттара дикагlа йолча агротехнически ханашкеи дикеи дlадийра гуйран ялаташ. Еррига 3387 гектара тlа яибь оахар. Хьалхе а 1240 гектара тlа аьла хиина эаьб Iанна лаьтта Iотеlачул йоарх1 тlаьыначуль тlеххьагlа юха а аьхар. Хьажжlаши шекара свеклаи дlаяоргйолча лаьттанкa 7107 тонн моттигера удобренеш тайсай. Ялатийна лаьрхlа 2100 гектара тlа гурахьа дlадийначa ялаташта минеральни удобренешна подкормка яьй Iанна, хlаьта 1965 шера чуэцаргйолча культураштa тайса удобренеш еррига а 6777 центнер я. Лаьттанца тlоадал соцаеш 456 гектара тlа хий диллад Iай.

Хий дуллача къаьстта белгалбаьлар поливальщикаш ин. Усманов Супьян, Абдулвагапов Тута, Сосламбеков Шамсти.

Бlаьстан юкъе культураш дlае шортта фу Iалашдаьд совхозо. Хьайбаш дикача доакъарашца Iалашдар дуьйа ялатийнех силосан лаьрхlа 520 гектара тlа дlаяоргьл ялата-бобови культураш. Хьалхарчашта комбинированни силос лаьттах йоалара дlаяоргьл 50 гектар ябардхаш 50 гектар доакъарий бобаши.

Лаьттанца тlоадал соцаяраш бlаьстан вакъера культураш дlаераш эша еррига техника кийча я. Юкъ-вакъерча зеба хlанзе а низлаш доахаш я цхьацайола бригадаш.

23-гlа март хьатlаихачалехьа дlайийна яха лаьрхlад шоашa доакъарийна лаьрхlа еррига культураши ялата-бобови культураши.

Из кхоачашдеччул тlеххьагlа тешнаме ала йиш хургья цу культураш дика хьувкъергья, аьнна.

А. КУЮМДЖИЕВ,
«Красноармейский» совхоза керттера агроном, республика заслуженни агроном.

Радиоталгlеца хетта турбаш

Турбай яьсапе чура хара йолча «Пегlех а кхыча баьцовгlай гlоввех а шоашта эшача гlулакхашта духхьашха пайда эца Iомабеннача тааьнна хьалхарча хана баьхача вай даьех хийцца ала мегаргда Iалаьмате кlоаргача хьаькъалера изобретателий хиинаб уж аьнна. Вай дахача цlеношка йlоакхали хийи хьачутеlаш йола городашкара коммуникацеш, теплоэлектроцентралей яьш, цlагlа лелаю дукха чоалхане йоаца холодильникаш, мехкадьтта а газ а дlаухийта турбаш — массанехьа а сага наьна йоалаш я турбаш. Цу болата артерех дахла деза керттера гlулакх уж чlоагlа хулар хинад массе хана а. Хоаххета дац производственникашта хетта йоала бlарча турбаш дикагlа лоархlаш хилар. Хайра хlана ца эпаш шоаза дарегlа йоллашехьа хийтта турбаш дlа ца эцаш моттигаш кастаста нийсху. Хlана?

Эламинга вакъереш диаметр йола турбаш хьаярга дода болата лента нанагlча хьале хетт секунда 50—100 лостам хулаш йолча промышленни частота тока. Цхьабакъда, сихха хотташ хилча цу тайппара частота стана гlовраги гlолла турбаш дlаахара сухалца нийсъе езаш я. Цудуьхьа тов дукхагlа - кlезигагlа хулаш хилар бахьан долаш деш дола хотташ массанахьа цхьатарра доацаш а ссалагlа а хул.

Частота лаккагlа йолча токаца де нетаредецарий - тем хоттамаш? Тlаккха хоттам «шаьра ца хилар» кlезигагlа хоалуш хур ма дарий. Iилмахой цу деша уйла еш бола дукха ха я. Советски Союзе цу тайппара балхаш ду цlи хеза йолча Украински Iилмий Академе Евгений Патона цlерахча электросварка институте а, лаккхара частота йолча токий Iилма-тохкама институте а, иштта кхычахьа а. Энерги дlателача «передатчика» лаьрхlа секунда йиъ бa эзарза гаргга хулашу электромагнитни поле кхерхар Iилмахоша, лоапна аьлча — радиоталгlи.

Хоттар деш йолча агрегата дlатlатох лаккхара частотни генератор. Минута шоккъъе итт метр а эзаш стана чу дlачуоз болата оаса. Из оаса формехьа берзабеча валкашка дlакхоач из, эшача боараме диаметр а йолаш хьоарчаьу цар болата оаса. Дlахо кийчо еча новкъа латт индуктор. Цун цlаьста спирала чу лелаш тов я, из хьаю радиоталгlеш. Спираль чугlоала тахе чакхйоалаш хургйола турба, электромагнитни поле цу чу хьалхьоадо лакхара частота йола ток.

Лаккхара частота йола токаш проводника чура арахкха гlерт, уж «тlатеl» цун тlехенна. Хlаьта нагахьа санна проводник чоалхане форма болаш яе, уж эттара лоацагlарча новкъа дlаух. Укказа ца геттара боакха лоархlам болаш я. Заготовкий кромкашка гlоала стана прижимни валикаша беча бахо уж вlашагlхоттача моттиге тlахьед ток. Энерги дукхагlа тlагулду, метала хьовларгдолча тайппара кlаьдагlа хул, хlаьта, эттара тlехьа а, хоттача тlехьех эйе дал ца. Хургйолча турба йистош чlоагlа вlашкатоlаш йиаиэма. Уж чlоагlа вlашагlлат, хlаьта лаьла метал лакха йоаца, кхьатарре нийса валин — гат а хиле арадоагlа. Цу тайппара хоттам вlаллеца хеттар санна чlоагlа хул.

Производстоана малагlа пайда ду воллиггlча тайппара я ца дош радиочастотни методах хоттамаш даро? Болх шокха сихагlа чакхбоал, кхы сихагlа а бала йиш йолаш а ба. Хетта турбаш хеттаьха ераш санна тешаме а я, шоаш дарегlа а я. Нагахьа санна хьалхагlа къаьстта ший тайппара лента эцаш хиинадале — холоднокатани е травлени, цlена ца хилча вlала а йиш яцар — тlанз стано бlеха дале а, оалама битъенга тlоа лоацабенна дале а сихехьаду» из. Цу хеттарге йиш хулийт Iалаьмате дукхача рукъьана кхоабе.

Керда способ хlанзлехьа а предприятешка кхаьчай. Цу способах болх бербоаш кийчъьай Первоуральски старотрубни заводе хоттамаш ду станаш 10—60. Хlаьта дlадаьна шу чакхдоаллаш «радиосварка» кийч а яь бlарча нех болх бе дlайолаялийтар Карл Либкнехта цlерахча Днепропетровски заводе.

Валерий БЕГИШЕВ.
(АПН).

ХОХЛОВ НИКОЛАЙ МОСКВЕ ЮХАКХАЬЧАВ

Советски правительства чекхдаьхна гlуллакхаш а дуьнен халкъ-алта юкъарча общественность протестан ар а бахьан доккха 16-ча марта Москве юхакхаьчан бохь йоацаш цхьана беттан ах беттан Конго набахте чуволла вьала Африкан мохкашкара «Известия» яхача газета корреспондент Хохлов Николай.

29 январе конголезски охрано Леопольдвилера лаьцнаар советски журналист. Из бохка вора къайлагlа Конго столице хиннов яхаш. Цхьабакъда, из бахи юхха денз чакхбаллалца харц хилар. Н. Хохлова паспорт геттара ниййса дар, хlьаьта Конго ха лаьттара цуьна вино хиннача виза ха ялх бетта оттаь и пр. 1965 шера апрель бетта шора чакхйоалаш а яцар.

Советски правительства хьадийкар Н. Хохлов вов чекхе мукъалолийтинга. Журналистеш общественность ноттал, дог-уйла цlена долуш мел бола нах а чlогагlа эгlазбахийр конголезски lаьдалаша хьоалье цу хьь дайначо провокацитен бlехачи гlуллакхий антинем. СССР журналистий Союза заявлене тlа йоахар, белгтала аьлча, бохьо йоацаш Н. Хохлов лацар дуьнен халкъашта юкъара нормаш вогlча тайпара талхар, хела йоазони информацен паргlато йохадеш санна, ший паргlато бахьан далаш къоаьсам лоттабеш долча ... халкъа гlулакхашта зуламарча къакъаца ... юкъара дола бахьйар общественни уйлах кхачкаде гlертар санна лоарl Советски Союзо общественность.

Шеремстьевски аэропорте Н. Хохлов йоазе тlайиар «Известия», «Правда» яхача газетий редакцилагон членаши бахханаши, журналиста гаргарча нахан хьамаьшам, ТАСС, АПН, радио, телевидени никакааша, кхача иккий корреспондентааша.

(ТАСС).

Доазол дехьара

ХЬАЛХАРА ТУР

ПАРИЖ, 16 март. ТАСС-а корреспондентааша Ю. Пономаровои А. Зайцевоои хоам бу:

Чакхъьаннай Франце муниципальни советашка, lаьдала моттигерча органашка, деча хоржамий хьалхара тур. Берригача мехка даьча муниципальни хоржамий тlеххьара результаташ гучаяргьа цхьа хlара доьнача гlолла, 21 марта, кlирандийнахьа, тоссаргболча кхажа шоллагlа тур чакхъяьнначул тlехьагlа.

Цхьабакъда, Франце дукхача коммунашка шоллагlа тур хургьац: кандидатий спискашта тlехьа дукхха а дукхагlа болча харжаркоша кхаж тессача моттигашка хоржамаш чакхдаьннад.

Хоржамий хьалхара тур хинначул тlехьагlа еррига коммунистически парте мехкара ший позицеш чlогlаьъ, аьлар ФКП генеральни секретара Вальдек Роше. Дукхагlа бараш коммунисташ а болаш йола хьалхагlа хержа хинна муниципальни советаш, аьлар Роше, хьалхарча туре кхадж тессача цlаьхха юха а хержай. Хьалхарчул а дукхагlа кхадж тессар коммунисташта тlехьа.

Демократически низаш бlарчача цхьан фронтаца аьттехьарчен реакцеонни партей кандидаташта духьал даьннача моттигашка цар тешнаме котало яьккхар, белгтала аьлча, Бонди, Шуази-ле-Руа (департамент Сена), Ньевр, Кальвадос яхача а дукхача кхыча а департаментий цхьайолча коммунашка.

Цуьна цхьана, масала, аьрдехьарча низий дика дукхагlа голосаш йолча Марселе хиннача хоржамашка хlана укх сахьата цхьанна а спискана коталоенналц хоржамашка коммунистически партеца блокировка е цу тутиш Марсела мара социалиста Гастон Деффера барт эгlабар бахьан долаш. Хьатlадогlача кlирандийнахьа хоржамий шоллагlа тур хургьа Марселе.

ФРАНЦУЗСКИ КОМПАРТЕ ЗАЯВЛЕНИ

ПАРИЖ, 16 март (ТАСС). Французски коммунистически парте кулгалхоша хена теха вралькхай муниципальни хоржамий хьалхара тур йолча хана Компарте берригача мехка ший позицеш чlогlаьь хилар белгалдоаккхаш йола заявлени. Коммунисташ дукхагlа а болаш хинна муниципальни советаш, йоах заявлене тlа, голосаш хьалхагlа хоржамаш даьча ханарчул а дукхагlа йолаш юхахержар.

Цхьанна lаьдала режиме общественни уйланна чlогагlа низ беш хьа а, ЮНР яха цун парти массехказа ийшар, масала, Ле-Ман, Ницца, Лион, Тулуза яхараш санна йолча йоккхийча городашка. Тарлучча моттиге кlаллйта эза ЮНР а реакци а.

Цу гlулакха ФКП-ас тlадожаду 30.000 сагал дукхагlа нах бахача городашка, баллатировка цlаькха хургйолча моттигашка, шоккхе тайна спискаш дукхагlа голосаш хьаьчача демократически спискашта пайдана хилийтар духьа цхьана lерйоахилга. 30.000 сагал кlезигагlа нах бахача городашка Компарте харжаркхой тlа хьех, вlаши аьттув а боаккхаш спискаш lохкарал совгlа, демократий союзаши блокаши вlашаогlйоакхара...

Демократически низий союзе, йоах заявлене тlа, ноккъостал дергда ЮНР-е кандидаташи хьыбоза реакционераши эзабара, аьттув боаккхаргба демократе перспективай.

8 ЭЗАР ПОДПИСЬ

НЬЮ-ЙОРК, 16 март (ТАСС). Тахан Мельбурнерча (Австрали) ФРГ консулга Курт Хенселга петици дlаеннай 8 эзар саго кlалгlолла кулгаш а лаьдь. Петице ФРГ lаьдалашкара ... нацистски тlема зуламхой судага гlолла бехктоьзаме эзара гlуллакха ха гаьна лаара прииман юкъе ца йоаккхалйъ, аьлаш хоам бу Ассошиэйтед пресса агентства корреспонденто.

НАСЕР ЮХА А ПРЕЗИДЕНТАЛЛА ХЕРЖАВ

КАИР, 16 март (ТАСС). Цlаьхха ялх шера ОАР-а президент хоржаш деча хоржамашта селхан дерригача халкъа референдум чакхъяьккхар бахьан долаш цу посте вахийта оттаьача алхха цаl мара воацача кандидата Гамаль Абдель Насера тlехьа 99,99 процент кхадж тессар харжхоша. Цу тайппара, Насер юха а президенталла хержав. Цу деша ОАР-а чухьарча гlуллакхий министерства аьча заявлене тlа йоах, хоржамашка дакъа лаьцад 6.950.652 саго. Дуьхьал кхадж тессарш цад берригаш а 65 саг мара.

Дукха ха йоацаш Конго Республика столице Браззавиле гучаьхар Бангерча (Центрально-Африкански Республика) французски посольства адреса йохьийташ хинна герз.чу а долаш йола аьшаш. «Конголезски революце аз» яхача радиос хьйтхьийначох, из герз дейтан хинад Браззавиль столица а йолаш йолча Конго Республика Лиссуба правительство дlаяккха гlертача заговорщикашта лаьрхlа.

СУРТА ТlА: Браззавиле хьалийна автомашан чуйола аьшаш.

ТАСС фотохроника.

БОЛХ БЕШ Я КРУЖОКАШ

Ведана района Серже-Юртарча юкъерча школе укх тlеххьарча шерашка чlогlа эргадаьнад кхетам хьехаш балара гlулакх. Школе болх беш тайп-тайпара 11 кружок я. Царна керте латт хьехархой - предметникаш. Хьалхагlа хьа хими биологей урокаш. Хьехархочо вов. Л. П. Терешкос лаьрхlа жлиду берашта атеистически кхетам балар. Цуа урокаш дукха еза берашта. Химически соединений сакъердаме дукха опыташ ю цар урокашка. Литературах, гойтара агитацех, лабораторешка еча опытех пайда эц хьехархочо. Цудухьа цхьаккха а бер дац цу предметах тlеххьлусаш.

Къаьстта дика болх бу кружоковцин хьехархоша - математикаша Р. Улубаева. Ф. Базоркина, «Къонача химикий» кружока кулгалхочо вов. Ш. Техаева, цуьнга хьычар а. Цудухьа дика чакхъьелар районе хиннача математикан химан олимпиада.

Сатийна lеш бац хоровой, драматически, хьалхара кружоковцаш дакъа лоацараш а. Каст - каста шоай концерташ уттагду цар дайнокой собранешка, сийреш...

Школе ший аргl - аргlагlа арадухл «Зlы», «Юн» яха сатирически, «Пионерский» газеташ. Цар а доккха ноккъостал ду берашна дикагlа деш...

А. БАЗОРКИН,
Серже-Юртарча юкъерча школа завуч.

ЖЕНЬШЕНА ВОША

Пхи эзар шу да женьшень яха дарбан оала чlоагlа наьла лоархlа а из бахьан долаш кхьаьметтел къаьза тlемаш хула а. Пачхьалкхеташта керте латтараша шоай лоалхонта телаш хиниаб из оала цунах йоккха сийле а лоархlаш. Из миссел еза лоархlаш а ше бахьан долаш селла дукха цlий lоджайта а цхьа-цаl молхх йоазаш яц медицина исторена...

«Сайрийнара Новосибирск» яхача газето хоам беш махкалара токсикологически лаборатoре начальника Н. Брехмана гучадаьннад тайге ног мел лайаача ... кlарцхлаш доахнача кlотаргий — элеутерококка оала женьшенах доаллаш дола дарба доаллаш хилар. Тайге дукха я элеутерококк. Хlанз укх сахьате цу оалая записаш 100 эзар тоннага кхоачаргlйолаш селла дукха я.

Цуьнга дlайолаенна моллагlа йолча таекин кlотарга бахара мерда оагlув. Аудиторен, лабораторен, больницен наlараш шерра хьаеллаеннай цуьна хьалхашка. Атеросклероз хиннача хана цунах фу дарба доал тохкаш ба Ленинграде. Москве — диабет яхача лазара цунах фу дарба доал хьожаш, Вишинке — анашта. Биологически чlоагlача хlамай института болхлоша теххад юрта боаккме цунах фу пайда боал.

— Элеутерококо ноккъостал ду кхаьара ... сихха дебаларе, — аьлаш хьорц Н. Брехман. — Нагахьа санна котаманта из тувсаш хиича цар фуаш дукхагlа ду. Инкубаторе яьхь потама кlоргаш бlаргашта гуш тоалу. Сарчашта малагlа «дарба» доал а хьежад цу тха «молахех» 11 процент дукх гlаккет сарчий латтаншта.

(АПН).

Ший декхар дизза кхоачашду

Дукха ха я тха ферме Скутарев Василий осеменаторалла болх беш вола.

Пхьалах дlадахача шера хьалхеде дозаш 660 lасаг дар ферме. Доахана искусственни осеменени арa болх Скутарева дика дlаоттабарах 790 lаса хьалкхедир ферме.

Бокъ терназ тlабохийт ферме lаьсий дика леладара. Тхена гучадаьннад искусственни шура царна чlоагlа пайдане хилар. Цхьа lаса денадан ферме, уьхlаехна да уж, вlаккха а оала доахана шура ца лушешехьа а.

Цул совгlа, цу гlулакхе доккха ноккъостал ду шура яккхара дехкараш кхочашдара. Дlадахача шера 62 тонн шlена шура кхое вlаштlехьдаьлар, тха искусственни шура кийчъярах. Искусственни шура кийчъе дагалеар цар нов. Скутарев. Дика къахьеташ а кердадар балха юкъехдулаш а хьалхарах цун сий ду колхозхоша.

Къаьстта хьинаре къахьет осеменатора укх шера. Хов цуьна цхьа етт lаьхар бисача кадхоза дукха зе хулийта.

З. ХАШИЕВА,
Сунжески района Кирова цlерахча колхоза доярко.

СПОРТ ДЕГlАЙОАЛАЯРА — ТЕРКО

Укх денюшка дукха ваа гулбеннабар Ачхой-Мартана культура цlагlа. Укхаза хилар «Урожай» яхача ший доlанерча спортивни общества учредительни конференци. «Лермонтовский», «Новосельский», «Самашкинский» совхозий спортивни организацешкара делегаташ бар конференце. Уж ба лераш, хьехархой, кичакхьалкхен учреждений болхлой, кхыбараш.

«Спорти физически культуре дегlанрах дола спортивни организацей декхараш» аьнна яр «Урожай» общества президиума члена вов. М. Денисовас аь доклад.

Конференце къамаьл даьча «Новосельский» совхоза бригадира М. Масаева, Ачхой-Мартана юкъерча школа хьехархочо М. Бокаева, культура цlен художественни самодеятельноста кулгалхочо С. Албакова, дукха кхьичар а дийцар спортивно - массови болх меза лелабеlа, цар критика йир совхозий комсомольски, профсоюзни организацешта.

Цул тlехьагlа районни спортивни Совета пленуми президиуми хержар конференце.

А. ПОЛОВЦИКОВ,
хьехархо.

Дика совгlат хьаьчал укх денюшка берашка. 90 сага аьрхlа берий бешахе йели хьайнйкай Гроалерча Катаяма цlерахча поселке. Беррига ча кхоачанца lалашгьай из. Йиъ группа аьрхlа спальнеш я.

— Тха беша - ясерча кухне дукха къахьега дезаргдац кулгаша. Механизмаша шаара пхьегlаш, цlенаргаш кхоартолаш, — цуьнга кхы а, — аьлаш дуьц комбината заведующе Нина Ивановна Дьяченко.

Хоза да комбината ков а — хьаьхкха доахк бурчолагаш, ахкан замахьа берарш лаваргдолаш беседкаш ехь.

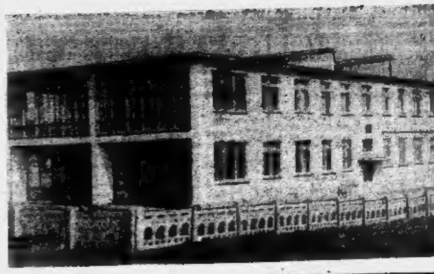

Сурта тlа: кердача беша-ясле здани.

Н. Пикова сурт.

«СЕДКЪА ТlАРА САГ» РЕЦЕНЗИ

Тlехьа шерашкара фашизма милитаристски политика а тlом сепачул тlехьа хlазарча Малхбузехьарча Германе лелаш гуманистически йоацl тенденцеш а чlоагlа хардахьа лоргlача прогрессивни пошнаш тlара кхьъ я немецки драматурга Карл Виттлингера «Седкъа тlара саг» яха пьеса. Бертера турпал Ганс Кифер тlемахо вац. Политикаца дукха хьакт а доацаш, ахархо ва ше. Цуьна хьаьилдар алхха цаl да: хьаьнала къа а хьегаш сатийна валалга. Селла шера сутаро ноана из а ваха ца а нуташ гlалахьаккхар шоанта яккха хlана хуле цхьанна бlехача хlамах а къахкаш боацача, хьаьбаьнача, аьнар отгача воча ваха.

...Берий дараш санна цlена бlаргаш а долаш эгlабаь нах чубехача цlеной корех йоаккача гlолла вайна гучавоал из. Цу ретташта тарра «мугlараш» уха нажна а юкъа. Сагото, цецлалар, гlайгlа а цун бlаргашка. Къьегташ ... дег тlа дуйлаш ... долча суртанца вайна бlаргадойт сагота ... вайна цу зlамигиа сага ерга сагото, тlаккха вай хатаду делача хlамах санкеташ а валар лезаш а волча сагах хийна дакъа сево даьд.

Немецки драматурга трагикомеди образашта хьаделлига нийса тор Лермонтова цlерахча театре. Пьеса тlа бувваш болча паьха оамалаш маарра йоаййтара дика хьахьаьлар режиссера В. Гутникова а художника Л. Коваленко а. Ганс Кифера гойтахьарча паьха оамалий психологически кlоарглелаш хьахьоеккхлга доацаш, ваххарцарча къоасамеш хьахинна кийча портреташ хьахьокхлга дар драматурге а театро а хьалхашка оттадаь декхар. Цу дакъе бокхха творчески толам баьккхар пьеса тlаро шийга кхаьча дйх роль ловзаелча волчо актера Е. Красницке. Вайна духьала воагlа Е. Красницкий магистратура секретарь Крумбауэр.

Шийна йоаккхача хlаманна сутара, яьхо, нахаца къил саг ва из. Цуьна пайдана даш хlана Ганс гlаьльа а волаш шийна хьалхашка латтар. Цар юртара тlом тlа боабаьча ваха оттадаьча памятника тlа дlаоланьд на вариl из ... Бlарга-саьмашта кlалгlалла чакхдала санна Гансана гlахьеж lаьрэа метlиlгаш санна дола цун зlаммига бlарташ. Цlьяхха юхьа тlа везакъажар отт, цо кулг дlахоьвадду Гансага — бакъда из духхьала маьарлонна деш мара хац.

Аьттув баьлар! Ше малав тешал деш дола документаш шийга ца хилар кlанкхар Гансаса. Хlанз Круммбауэрга йиш я цхьан хане Ганса хинна аьтта дlа а аьнна, сатийна цуьна доал де, гучайоал, цацахолга эрош санна йола цун зlамига цергаш.

Ганс гучаволар шийна кхераме доацлилга бокъоца тайша а тийна, къамаьл дlачакхдоаккхилга Гансаген хьалхагlа цун сесаг хиннача Бетхелаген а дита сатийна ший кlалдача преса чу тхьагlара вода Крумбауэр. Ший ахар лехадахь тlом хьоабахьанта чlоагlа сордах а баьнкха, из дош футтар деш Бетхена «хайль!» аьнча, цlаьхха тессавенна хьалхура а нийкха, чlоагlа цlогlа а техе из фашистски маарпала деш юхола Крумбаура. Из цу хана тара ва Гитлера призрака, цу тайпара призракаш хlанз а болаш хилар дагаденнйтам да из.

Цуьнга дика ловзаш Е. Красницке кабатчика Сальваторе роль а. Кадий, велавенна, хьаьна гlулакх де тlера ва аьнна хеттийта хоам хилар — из мара кхы хlаха ... къеча тальянски гручечка вайх — Сальваторех. Из дар шо лохадна баьдеча гlулакхашта наькъдаре на дийсола, аьнна, Сальваторе юхедитар. Суна чинатаница а кхьметтел цlецена а гlулакх тоссаденнача хана из кlалхара воаккар цу оамалашна. Цхьаза халхара а товжаш, нийьвза дега тlа хьараще йоацача хьесане лийнар а сов цуьнга валаш ва наржа дараш санна lочуолладенна шин нехх а долаш воала даьрlа деll дола Сальваторе. Цо кхьметтел шин боацаш сути оарлхийг ду Гансина а. Мах ...-гои?

Ший маьнара рассчет кьайлахар дукха хlиллана деш да юкъ-юкъе бегаш а беш цо деш дола шаьра къамаьл. Ший бlехача гlулакхашта Ганс юкъеоза гlорт Сальваторе. Воххо из гlулакх тlа ца ийцача. Ше цуьнга доккха дика деча хьесане, ший цlерах синьора Умберто йолча вохийт цо Ганс. Цун антракционе — мотогонкашка дукха нах бобу. Контракт къе кийча бола мах эшаш я из. Вийта аьнна Умберто йолча ше Ганс дlахахийтачул тlехьагlа а вlалла сагота а воацаш дог цхьалхача сага кен лелаеш ва Сальваторе.

Режиссера а художника а геттара дика дагалаьццача тайпара, киназа пений баьлерча фоне гlийлла боагаш шо-кlераш а болаш хьагучавоах Е. Красницкий — чоагlар Шон. Дивдаза хала долаш хоза оттадай из сцена. Цхьабакъда, кlоаргагlа, шарlа хьаькекхадалара аьнна хеталу далла гlулакх деш волча къоаноча моттигта лелаеча хlиллана тlехьашкара цун бlеха дог.

Цуьнга йоалургйоацача тайпара дика хьахьокх актера Е. Красницке страхови контора директора Трессера, мотогонщика Бена образаш а.

Цхьабакъда, цу образашта вlалла гара воацаш, къьетта ший тайпара хьалхашка отт вайна лор-психиатор Штоль. Воарраче безаче а, лоагllача-тете дог цlена велакъажаш а, хьавала ший бола беш а, ашшача мотте хоза, цхьанкха хьарале дег тlа йоацаш безье хенн а волча цу зайдийча саго атта шийна мугlаьа бедзаьу пациенташ.

Кхы дукхагlа а кхы кlезигагlа а йоацаш, воагll роль ловзайир цу пьесе актриса Н. Надеждинас. Малагlча кхалнаьха рол я ше ловзераш? Уж тайп-тайпара нах ба. Цавез я духь-духьа тийша балхаш а лелаеш цу аьнъаца йаьхий хинна кхалкхарша Клара Цест. Билеташ а ийна цуй заведене чубахача налага кастаста торе хуз нах боа а беш хула чакатастрофех шоанта чам эца. Цхьа рех ба хариок халаре ший lаваш тlаоттадаь деналах бохабаь кхалнах а. Ираа а доацаш, кхы дакагlа дегдоахига а йоацаш сабlаре хьалха Ганса сесаг хинна Бетхен, фуннагlа шийна тlахкьчача с сагота а йоацаш, дуьне тlа латтача гlуллакхашна цхьаккха гуналха а доацаш йола бийсанарча кабачке халха мола Паулина, кагий хlаман йохкача тика да хиларах хьогаш ... цхьаьнкха лоархlаме деала обывательски кразилг шийга кхоачарг хилча, мелла бlеха дар аьнна из дуташ, фуннагlа а де кийча йолаш а йола мотогонщица Мед — цуьнга я актрисе ловзаш бертера ролаш.

Режиссерен художникен дика дагалаьцача мизансценай рамкашка а актриса, цхьабакъда, цхьан образагара кхыча образага йоалача хана боккъоца эшначо тайпара вlоарга дац чухьара цун хувцаллар.

Актера В. Хавричева ловзаш Ганс Кифера роль шоаха я. ЦаI—эгlабаь нах тубохкача больницера пациент. Вож—Ганс Кифера дагухачо хlаманца хьагейташ вола бе бохки кийсхов лехаш дола ахархо-зlамига саг.

Пьеса чакхйоалача къаьстта чlоагlа къаьга хьахьоех трагикомически элементаш. Ше-шийна теха вала гlертар вlаштlехьа ца доалаш юкъагlа а диса, эгlабаь нах чубехача цlагlа чуххес Ганс Кифер. Лера Штоль, официальни диагнозар хиларах вола а хьажа, «паргlатонна» йола бохье шийга дlавхоадайча, цу «паргlатонах» мукъаалар духьа эгlора юх оттаю Ганса. Боь котара бартала а этте, дас юха тlара эккхадьача жlале санна, бlаргашна йоаккха сагото а этте; гlийла жlалах lеха воалу из.

Цуьнга сага боккъоцаш цlоньнь цо дlахоьсаро геттара дика тешал ху: хlанз Малхбузен Германе латтача хьалех жоллагlа волча, сутара воахача, дог цlенен талхашен волча сагага торе эц шийна доагlар дlа а кхоачаш ваха.

Немецки драматурга из денал дола, прогрессивни уйла кхы шарlа хьоккха йиш йоацаш ира хьахьоех спектакла бодари йоацилан гlайгlанерча финале. Из спектакль шеко йоацаш творчески толам ба режиссера В. Гутникоеи художника Л. Коваленкоеи. Цар геттара нийса кхета а йир, хьа а хьекхар довзал арахьарча хрома прогрессивни произведени.

Г. ШИДРОДАРОВА,
театровед.

ДЕ ДЕЗАРАШ БЕЛГАЛДАЬД

Сатийна яц Малгlабикерча культпросветучреждененаш. Хьатlахьачай бlаьсти. Юртбоахана къахьегийхошта хьидарл совгlа бехкетхаме я из за культпросветучреждений болхлошта а.

Къаьстта дика къахьийгар культура болхлоша хоржамаш хилалехьа а хоржамаш хиннача а денашка. Цхьаьта сагах латташ я Доалкоарча культура цlен агитбригада. Керда репертуар отталай цо. Цхьаьккха а шера ца хьча бесса кийчо йир укхазарча библиотека болхлоша (заведующи вов. Дзаидукаева). Укх шере библиотека, культура цlа кийчдарал совгlа ноккъоста дир Инаркъерча клуба гойтара агитаци кийчъеш.

Дика вlаштlехьдаьккхад Вознесенскерча библиотеке лекционни пропаганда ента. Цига болх беш я Малгlабикерча № 1 йолча юкъерча школа хьехархо вов. В. Г. Кухарев керте латта лекционни группа.

Масса а хана дукха нах гулу Вознесенскерча библиотеке. Паргlато салаlа йоаш я укхаза.

Цхьабакъда, кхыча тайпара да Лайхерча Ачалкхерча клуба сурт. Укх чу шийла, бlеха я.

Культпросветучреждений де дезарах дийцар укх денюшка Малгlабике хиннача семинаре. Цига хоадамболаш дола декхараш тlайийкар культпросветучреждений болхлошка. Доалкоарча, Вознесенскерча клубай болхлоша аьрхlар Лайхерча Ачалкхерча клуба а цунга кхычарна а ноккъостал де.

К. ЗЫСКУНОВА,
Малгlабика культуре отдела заведующи.

«ГИПРОГРОЗНЕФТА» СПОРТСМЕНАШТА — ДОШО МЕДАЛЬ

Чlоагlа дукха оаш «Гипрогрознефть» института болхлошта спорт. Республике шахматех, волейболах, футболах лоавача хьалхара моттиг йоаккхача дакъа лоацаш хул уж. Цу барт тайнача коллективо масса а хана хlана яхац аьнна хьалхара моттиги йоах.

Укх денюшка института спортсмений группа Донбассе а яха юха цlакхьачай. Цига цар дакъа лаьцад лыжни спорте.

Дукха ха йоацаш «Гипрогрознефть» института спортсменашта «Труд» общества Ерригрсесийски Централни Совета спорте хьинаре дакъа лаццарах бокхха доше медаль еннай.

В. ПОСТНОВ.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

Ладувгlа, хьажа

Радио: 6.30 — Юрта боахама болхлошта передача (гlалгlай меттала). 6.45 — Ашараш. 7.10—«Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 8.15—«Сердало» газета оагlонаш тlара. 8.25—Кабалевский Дмитре музыка. 8.42—«Къона тlехье» яха передача (эрсий меттала). 16.05—Ашараш. 16.15—«Социалистически революце марксистско-ленински теории хlанзара замен» яха беседа (гlалгlай меттала). 16.30—Керда хоамаш (гlалгlай меттала). 16.45 — Литературни передача (гlалгlай меттала). 17.02 — «Дуьне тlа эгара сийрдагlа йола демократи» яха беседа (гlалгlай меттала). 17.17 — Ашараш. 17.30 — Миллионнаш берий университет. Москвера трансляци. 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.23 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — Нохч - Гlалгlай къьмара ашараш.

Телевидени: 18.25 — Телевизиони кердадараш (гlалгlай меттала). 18.35 — Вlаьстенна накъа долхаш. Репортаж (нохчий меттала). 18.45 — «Хьо, ся Россия» яха документальни фильм. 19.05 — Шун хаттараш-та жоп ду оаха. 19.20 — Школанна ноккъостала. «Сага кхел» яха фильм. 19.40 — «Бух боацаш» яха документальный фильм. 20.00 — Вийса сатийна хийла шун, бераш! 20.10 — «Вахар гlа» яха lилма - популярни фильм. 20.50 — Телевизиони кердадараш. 21.05 — «Малахов Курган» яха художественни фильм.

Город Грозне, Первомайски улицагlа 10, 15-ча квартире вахача гр-нина Абаев Сосланбек Николаевича суде денад город Грозне, Первомайски улицагlа 10, 15-ча квартире яха ший сесаг Абаева Лидия Никифоровна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне, Ленински района халкъа суде.

Город Грозне, Кирова цlерахча поселке, Ленински улицагlа № 6 йолча цlагlа 11-ча квартире яхача гр-кас Татаринцева Мария Константиновнас суде денад город Свердловске 44, Бунарски улицагlа 18/41 вахача ший мьргагара Татаринцев Алексей Яковлевичагара ше хьалхарах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне, Заводской района халкъа суде.

Город Грозне, Катаяма цlерахча поселке, Кольцова улицагlа № 18/14 вахача гражданина Кайдаш Василий Ивановича суде денад город Грозне, Старый поселке, корпус 6, кв. 16 яха ший сесаг Кайдаш Людмила Авенировна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне, Старопромысловски района халкъа суде.

МАШАРА САЛТЕ

Ха дукха дlаяхарах ца дезаш чlоагlа да Мелитона тlема хакарча деттаргlашкара бувцамаш. Изз Михаил Егоровн каст-каста вlаши дlа-юха болхаш ба. Хlьта Котелон цlей долча денюшка Москве Щеча майдане вlаьнагlахета гlерт уж. Хlара цуьнга воаш вlаьнагlа массаза кхет Советски Эскара музее а базе, цига уллача воашта дика йовзача, тlема алано йоагаьча байракхага кьож уж.

Михаил Егоровица цхьана Котелон Байракх рейхстага тlа егlа Сийлахь-боккхача Даьлен тlема турпал Кантария Мелитон бlаргайира сона керда школа еча.

Очамчире дукха гlишлош я хьаьгеш. Тхьаьнка кердача заводa корпусаш урагlдьхай, дукха ха йоацаш городе болх бе йоленнай чайна шоккагlа фабрика. Уж шаккхе а предприяти хьалъьяй гlишлохой коллективо, цун хьалха латта член ва шlотник Мелитон Кантария.

Кьаьметтел субтропически мах хьежача Абхазе а массаза хилан lаьрэа фонд безаме. lай йоккхий штормаш хул цу тlа. Теплоерча сооруженешка шоай горад лорню ачамчирцаша. Тlахттаьу форда талгlеш юхаспаь ... хьалдеча къаьльийтад Кантарие а.

Эскаре демобилизаци хиннaчул тlехьагlа Кантария Мелитон Очамчирски района Агубедия яхача юрта цlавера, боахам лаьхбеча ший мехкахошта ноккъостал дир. Цул тlехьагlа Ткварчело кlоорбоаккхаш хилар, хlаьта тlехьарча барзl шера Очамчире гlишлош еча ва из.

Кантарий дукха деза ба. Къонтам, Шотек Резон, шоай дараш ноккъа бахаб: цаl махкаш хьальеча балха ва, вож—эскаре. Шаккхе а шоай даь къахьегамен тlенел сий ца доаде гlерт уж. Хlаьта дезала юкъе этара зlамагlа йола пхийтта шу даьнна Цицал школе хьеша ягlа.

Мелитон безаме а ваьхаца тарлуш а саг ва. Очамчире дукха ба цун тешаме деттаргlий. Цун гlулакхий сий еррига республике хьархад. Очамчирски районерча къахьегамхоша ... хиазагlа хержав Кантария Грузински ССР Лакхехьарча Совета депутаталла.

Тlом хинначул тlехьагlа Мелитон Кантария шоза хьахьав Германски Демократически Республике. Берлина гlишлохой балха хиннав из, бlаргайнай шерагара шу массаза доал уккхал хьахуха керда кварталаш.

— Вай цхьанна хьаду керда вахар, — йоах Мелитон Кантария. — Пхишлохой — уж машара салтий ба, вай деттагlал бlаьнаранаш дадарга.

Лев ГОЛЬДИНОВ.
(АПН).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Цlоча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретаре — 2-45-48; партийни вахарех, промышленник, юртбоахамех, письмоий отделий — 2-25-72; корректоре — 2-08-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-08-20.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революце проспект 7/64.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции 7/64.

СФ02227. Заказ № 1398.